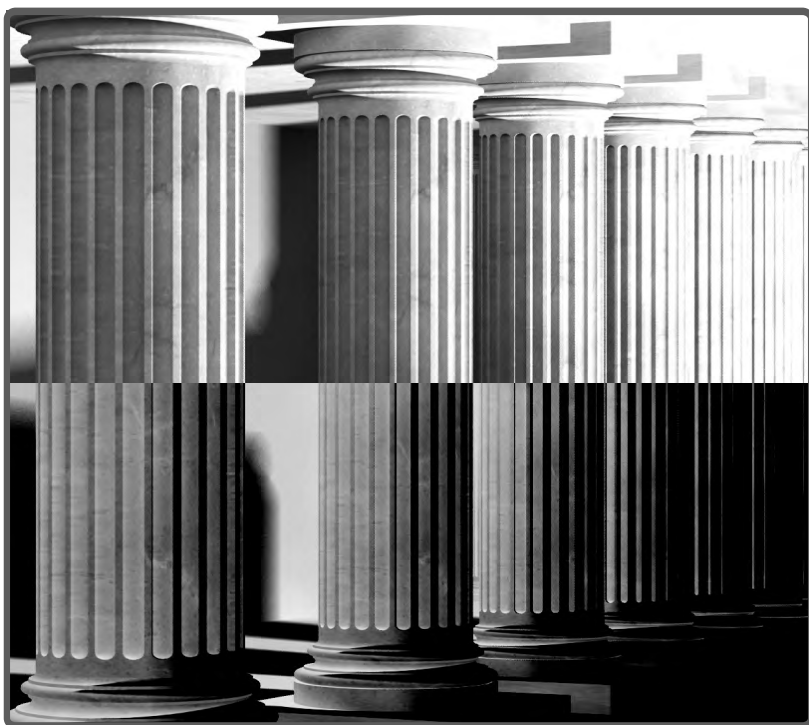

ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ В ЕС И САЩ: ПОГЛЕДЪТ НА ПРОКУРОРА

ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ В ЕС И САЩ: ПОГЛЕДЪТ НА ПРОКУРОРА

РискМонитор, 2013

Настоящата публикация се осъществява
с подкрепата на Фондация „Америка за България“.
Мненията и позициите в изданието принадлежат
единствено на авторите на този материал.
Те по никакъв начин не могат да се приемат за
израз на мнения и позиции на донорската организация.

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION

Фондация Америка за България

Фондация „Америка за България“ подпомага израстването и укрепването на динамична пазарна икономика и демократично общество в България и подкрепя страната в постигане на пълния ѝ потенциал на успешна и модерна европейска нация. Основана през 2008 г., фондацията е наследник на Българо-американския инвестиционен фонд, създаден от правителството на САЩ чрез Американската агенция за международно развитие. Грантовете, които фондация „Америка за България“ предоставя, продължават отношенията на доброжелателство и приятелство между народите на САЩ и България.

**ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ В ЕС И САЩ:
ПОГЛЕДЪТ НА ПРОКУРОРА**

Съставител: Георги Петрунов

Фондация **РискМонитор** ©

ISBN 978-954-2914-23-5

София, 2013

Фондация **РискМонитор**

България, София 1000, бул. Цар Освободител 29

ел. поща: riskmonitorinfo@gmail.com

www.riskmonitor.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	4
ПРОКУРОР РОБЪРТ ЛИВЪРМОР, ДЕПАРТАМЕНТ ПО ПРАВОСЪДИЕ НА САЩ	6
ПРОКУРОР МАРКО ДЕЛ ГАУДИО, ДИРЕКЦИЯ „АНТИМАФИЯ“ НА РЕПУБЛИКА ИТАЛИЯ	16
ПРОКУРОР КРИСТОФ БАРЕ, ПРОКУРАТУРА „ЖИРС“ НА РЕПУБЛИКА ФРАНЦИЯ.....	28
ПРОКУРОР АНДИ ЯНГ, КРАЛСКА ПРОКУРОРСКА СЛУЖБА НА ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	42
ПРОКУРОР ДИВЕРКЕ СТИКЕЛБРУК, ПРОКУРАТУРА НА КРАЛСТВО НИДЕРЛАНДИЯ	50
ПРОКУРОР ВАЛТЕР ЗЕЛТЕР, ПРОКУРАТУРА НА ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ.....	56
ПРОКУРОР ХУАН ХОСЕ РОСА, СПЕЦИАЛИЗИРАНА ПРОКУРАТУРА ЗА КОРУПЦИЯ И ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ НА КРАЛСТВО ИСПАНИЯ	68
ПРОКУРОР ЕМИЛИО МИРО, СПЕЦИАЛИЗИРАНА ПРОКУРАТУРА „АНТИДРОГА“ НА КРАЛСТВО ИСПАНИЯ.....	76
СЪДИЯ-СЛЕДОВАТЕЛ ЕЛОЙ ВЕЛАСКО, НАЦИОНАЛНА АУДИЕНЦИЯ НА КРАЛСТВО ИСПАНИЯ	84

ПРЕДГОВОР

Настоящият сборник съдържа интервюта с прокурори, специализирани в работата срещу организирана престъпност, от ЕС и САЩ. Те са и част от лекторите, които взеха участие в обучителните семинари по проект „Върховенство на закона и организирана престъпност“, финансиран от фондация „Америка за България“. Проектът се изпълни от фондация РискМонитор в партньорство със Специализираната прокуратура и Апелативната специализирана прокуратура. В рамките на проекта в периода март 2012 – юни 2013 г. бяха организирани 15 обучителни семинара за представители на българските специализирани прокуратури. В настоящата публикация са събрани интервюта с девет от лекторите по проекта. Те са представители на различни специализирани отдели и прокуратури за разследване на организирана престъпност, включено е и интервю със съдия-следовател от Националната ауденция на Кралство Испания. Някои от интервюта бяха публикувани и в списанието на Асоциацията на прокурорите в България – „Теза“.

Проектът представи на българските специализирани прокурори опита на техните колеги от водещите държави в ЕС и от САЩ и показа, че специализираните прокуратури за борба с организираната престъпност не са нещо уникално или специално, което не се среща в други страни. Напротив, в редица държави – Испания, Италия, Франция и други съществуват специализирани прокуратури за противодействие на организираната престъпност. Специализацията на прокурорите и прокуратурите става все по-важна за държавите от ЕС и САЩ, особено когато се касае за сложен и многообразен феномен, като организирана престъпност.

Създаването на специализираните прокуратури в България е важна крачка в борбата с организираната престъпност, но още по-важно е на прокурорите в тях да се предоставят специализирани инструменти за противодействие на организираната престъпност. Проведените обучителни семинари и дискусиите с лекторите в тях направиха възможно идентифицирането на множество добри практики и успешно въведени инструменти в работата на специализираните прокурори и прокуратури в ЕС и САЩ, които липсват в България. Такива са: за-

конодателство и регламентиране на приложението на т. нар. сътрудници на правосъдието (покаяли се престъпници, които се съгласяват да сътрудничат на разследващите); наличие на помощни експертни звена към специализираните прокуратури (например към състава на Специализираната прокуратура за корупция и организирана престъпност на Кралство Испания са зачислени данъчни служители, представители на звеното за финансова инспекция, на полицията и т.н.); възможности за подбор на малък брой дела, които се характеризират със сложност и висока обществена значимост, по които да работят специализираните прокурори; въведените в законодателствата на някои държави специални текстове, които имат за цел да разграничат сложните и обществено значими случаи от по-елементарните организирани престъпни групи (напр. в НК на Кралство Испания е включен и текст за престъпна организация, в Италия за организация от мафиотски тип, а в САЩ използват теорията за разследвания на криминални предприятия) и т.н.

Изброяването на споделените в проекта добри практики и специализирани инструменти за разследване на организирана престъпност от водещите държави в ЕС и САЩ може да продължи. Но дори само изброените да бъдат въведени, българските специализирани прокуратури ще станат още по-силни институции в борбата срещу организираната престъпност.

Георги Петрунов

Ръководител на проект

„Върховенство на закона и организирана престъпност“

ПРОКУРОР РОБЪРТ ЛИВЪРМОР, ДЕПАРТАМЕНТ ПО ПРАВОСЪДИЕ НА САЩ

Робърт Ливърмор е федерален прокурор във Филаделфия, щата Пенсилвания, САЩ. Работи в офиса за борба с организираната престъпност и банди на Департамента по правосъдие на САЩ. Прокурор Ливърмор два пъти беше лектор в семинари по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“: на 29 март 2012 г. и на 30 май 2013 г.

Вие сте федерален прокурор, работещ в отдела за организирана престъпност. Какви са компетенциите на Вашия отдел (териториални и функционални)? От колко човека се състои Вашият отдел? Колко дела годишно попадат във Вашия отдел?

Структурата на федералната прокуратура в САЩ е различна от тази в България. Федералните прокурори работят към един от офисите на Прокуратурата и се водят към един от районите, имаме 85 такива района, например във Филаделфия, Ню Йорк, Бостън, Лос Анджелис. Към тези прокурори има и една малка група, аз съм част от нея, която работи в т.нар. Главен департамент Правосъдие, във Вашингтон. Офисът ни е разделен на отделни сектори; аз работя в сектора за организирана престъпност, има сектор за наркотици, пране на пари, измами, компютърни престъпления, и др. Има 19 такива сектора, специализирани за съответни престъпления.

Прокурорите, които работят във Вашингтон, се командироваат да работят по случаи в различни части на страната. В момента например аз сам част от

прокурорския екип, който разследва случай на организирана престъпност в Северна Каролина. Местният офис е малък, с около 25 прокурори, които никога не са работили по случай, разследван по закона РИКО. Проблемът там е с организирана престъпна група, гангстери, наречени „латино крале“. В случаи като този прокурорите от Главния департамент помагат с експертиза, допълнителни хора, и т.н.

Що се отнася до броя на случаите, по които прокурорите от моя отдел работят, не мога да дам точна статистика, тъй като зависи също от начина, по който се дефинират случаите – по броя на обвиненията, на обвинените, свързани дела, и т.н. Аз самият работя в момента по около 20 отделни случая и това е твърде много; по-голямата част от колегите ми обикновено работят по около пет дела, което позволява на прокурора да се фокусира изцяло по дадения случай и да работи качествено. Това е една от разликите с България, където прокурорите са отговорни за 40-50 дела. Системата в САЩ – с районните прокурори и наша помощ, когато е необходима, позволява да се концентрираме върху най-належащите, горещите случаи, а другите остават малко по-назад за момента. Но големият брой на дела е проблем както в България, така и в САЩ.

В моя отдел във Вашингтон работят около 20 прокурора като мен, които могат да бъдат командироваани по случаи в цялата страна. Имаме допълнително петима прокурори, чиято задача е да разглеждат и одобряват случаи по закона РИКО. В САЩ всяко дело, свързано със закона РИКО, трябва да се разгледа и одобри от този отдел. Тези колеги не пътуват толкова често и задачата им е да одобряват както дела по организирана престъпност, така и дела свързани с профсъюзи и трудови въпроси. Вероятно знаете, че САЩ имат дълга история на инфилтриране на профсъюзите от организираната престъпност и такива дела също попадат в експертизата на нашия отдел. Общият брой на прокурори в централния отдел във Вашингтон е около 30, заедно с ръководителите на службата.

По случая в Северна Каролина аз работя с местните прокурори, както и с агенти на ФБР. Има още двама прокурори, разпределени по това дело и трима агенти на ФБР, които разследват случая. Освен тях, в различни етапи на разследването се включват и допълнителни следователи и агенти; напр., когато трябваше да се арестуват престъпниците, около 10 човека, да се правят претърсвания и др., общо около 100 агенти се включиха в операцията. Вече сме на етап повдигнати обвинения и очакваме назначаване на дата за дело, то ще започне вероятно през лятото или през есента. В зависимост от това, колко човека ще бъдат дадени на съд, делото може да трае от няколко седмици до няколко месеца. Повечето от обвинените по такива дела в САЩ, около 90% се признават за виновни и няма дело. В момента имаме 14 обвинени и очаквам поне половината да се признаят за виновни, но колко точно ще отидат на съд – предстои да видим.

Колко от тези дела завършват с осъдителна присъда и какъв е обичайният размер на наложените наказания по тях? А при каква част от делата се сключва споразумение? При какви условия прокурорите в САЩ предлагат споразумения на обвиняемите?

Нямам точна статистика за издадените присъди, но като цяло процентът на осъдителни присъди по дела за организирана престъпност е над 95%. В над 90% от случаите обвинените се признават за виновни и за това има причина. В САЩ съдебната система е такава, че прокурорът има пълен контрол върху разследването и по принцип обвинение се повдига и стига до съд само когато прокурорът е напълно убеден, че ще спечели делото. Това е един начин системата да бъде възможно най-ефективна – ако даваме в съда всеки разследван случай, ще бъдем просто заринати от работа, без да гарантираме ефективност. Това е не само специфика на съдебната система, но и управленско решение, за да сме сигурни, че обвинението ще завърши с осъдителна присъда. Този принцип на работа се следва както на федерално, така и на щатско ниво, макар че на щатско ниво прокурорите по-често представят в съда дела, при които няма толкова силни доказателства. Тъй като съм бил и щатски прокурор преди да започна работа във Вашингтон, зная, че на щатско ниво прокурорите нямат възможност толкова отблизо и детайлно да проследяват всеки случай. На федерално ниво освен това има много повече ресурси, които могат да се използват при разследването и работата по определено дело.

Какви са критериите едно дело да бъде свързано с организирана престъпност в САЩ? Само формални за определен брой членове на престъпното сдружение, напр. над 3, или други?

В САЩ нямаме такива формални критерии, доста често моят отдел разследва дела, които не се квалифицират по закона РИКО. Можем да съдим престъпни групи по много други закони, напр., ако става дума за трафик на наркотици, стратегически е по-добре да не повдигаме обвинение по РИКО, тъй като наказанията свързани с разпространение на наркотици са също толкова големи, ако не и по-големи, от тези заложи в РИКО. От друга страна, всеки случай квалифициран по РИКО, трябва да се гледа пред съдебни заседатели и обвинението да бъде доказано без никакви съмнения (beyond reasonable doubt). Да накарате 12 човека да разберат същината на закона и да ги убедите в детайлите на престъплението вън от всякакво съмнение е доста трудно. Делата по РИКО са твърде сложни, а аз като прокурор съм твърдо убеден, че трябва да се стремим към яснота и простота на представените в съда материали. Затова, според мене, законът РИКО трябва да се използва само в определени случаи.

Да се върна отново на въпроса: няма формални критерии за дефиниране на един случай като свързан с организирана престъпност. Имаме неформални насоки, които следваме. Например, моят отдел във Вашингтон се е специализирал и по транснационална престъпност, работим с чужди разследващи екипи, когато

имаме случаи на транснационална организирана престъпност. От друга страна, всеки от 85-те районни прокуратури следва свои насоки, специфични за региона, но няма единен стандарт валиден за цялата страна. Прокурорите в Маями (Флорида), например, ще имат един подход към организирана престъпност, различен от този в Канзас. Организираната престъпност има различни форми в различните части на САЩ: В Ню Йорк имат голям проблем с руски и чужди престъпни групи, докато в Канзас няма да намерите толкова чуждестранни престъпни групи, но пък голям проблем са местни гангстерски групи. Близко до границата с Мексико действат много мексикански групи, така че във всеки регион подходът е различен и се търси най-ефективното решение що се отнася до законовата база.

За разлика от България, в САЩ няма специализирани съдилища. Законната база също е различна, структурно, защото вашите закони са много по-широки, докато РИКО е много по-конкретен. Всъщност идеята за въвеждане на РИКО е да даде възможност по-малки по състав обвинения да се групират в едно общо обвинение. Например, случаят в Северна Каролина е свързан с престъпна група. Тя е обвинена в участие във въоръжени грабежи, престрелки, палежи, и други престъпления, включително трафик на наркотици. На базата на РИКО, вместо да повдигаме отделни обвинения по всички тези престъпления, имаме възможност да ги групираме в един обвинителен акт и да представим пред съда доказателства за цялостната престъпна дейност на групата. Преди въвеждането на РИКО, всяко едно от тези обвинения е разглеждано поотделно, без да може престъпната група да се атакува и да се съди за цялостната ѝ престъпна дейност.

В САЩ обсъждало ли се е създаване на специализиран наказателен съд с прокуратура за организирана престъпност и каква е причината да не се стигне до тяхното създаване?

Очевидно, целият подход на съдебната система в България и САЩ е различен и затова има причини, разбира се. Ако се върнем назад към 60-те години на миналия век, ще видим, че задачата в САЩ е била да се даде възможност на прокурорите да специализират и да могат да се фокусират върху случаи на организирана престъпност. Решението тогава е да се създадат т.нар. специализирани екипи за разследване на организирана престъпност, действащи в градове с висока престъпност. Това са екипи, включващи прокурори и агенти, които работят заедно по даден случай, но тези случаи се разглеждат от обикновен съд, по съдебната процедура за всички други дела. Проблемът не е, че делата се гледат от обикновен съд, а по-скоро липсата на човешки ресурси и на специализирани знания на прокурорите по тези случаи. Тези екипи имат за задача да улеснят процеса на разследване и подготовка на делата.

В момента обаче наблюдаваме друга тенденция: от края на 90-те, тези екипи все повече се сливат с районните прокуратури, и разликата между специализи-

раните екипи и прокуратурите става все по-малка. В резултат, прокурорите отново са натоварени с огромно количество дела и нямат възможност да ги разглеждат толкова детайлно. При моето посещение тук една от задачите ми беше да посоча на българските колеги начини, чрез които да се редуцира огромното количество работа, но всъщност в САЩ в момента имаме подобен проблем. Постепенно забравяме защо специализираните екипи бяха създадени. Както на много места, управляващите в САЩ искат емпирични доказателства за ефективността на прокуратурата и съда – те искат да видят брой обвинения, обвинени, издани присъди и т.н. Когато се фокусираш върху едно дело, ти не мислиш толкова за статистиката, но това се изисква и служи за оценка на нашата работа. Твърде сложно и трудно е да се обясни разликата между делата, защото подготовката на обвинение по едно малко дело не е същата като при големите дела, но в последна сметка, цифрите са тези, които важат. В момента, мисля, че прокурорите в България и в САЩ са изправени пред едни и същи проблеми, що се отнася до големия брой дела, с които са натоварени.

Кои специални методи за разследване на организираната престъпност използвате най-често в САЩ? Какво е съотношението в честота на употребата на различните методи? Какви са трудностите в тяхното прилагане?

В разследването на дела по организирана престъпност винаги използваме специални методи, не се сещам за случай, в който да не сме използвали. Има обаче разлика в начина и вида техники, които се прилагат в САЩ и в България. В България, в почти всеки случай се използва подслушване, искането за разрешение е почти проформа. Правилата в САЩ са съвсем различни. За прокурорите е много трудно да получат разрешение за подслушване и това изисква да подбирате много точно случаите, в които ще поискате разрешение. Законът е много конкретен кога това е позволено – от една страна, трябва да имаме достатъчно основание да вярваме, че телефонът се използва за криминална дейност, но от друга съществува и т.нар. компонент на необходимост (necessity angle): ако имаме достатъчно доказателства, не е необходимо да подслушваме заподозрения, за да подготвим обвинение. Освен това, подготовката на самото искане за подслушване е доста трудоемка, искането може да бъде между 15 и 100 страници, трябва да е много детайлно описано и се депозира пред специализирано звено в офиса във Вашингтон, т.нар. звено за разследващи операции. Специалистите от този отдел разглеждат в детайли всяко такова искане и ако има дори малък проблем, те го връщат, с други думи, още на вътрешно ниво искането може да бъде отхвърлено. Исканията за подслушване се одобряват от офиса на Главния прокурор. След като искането е одобрено, на всеки 10 или 15 дни трябва да се депозират доклади към съда за статуса на подслушването, трябва да го доказваме, че е необходимо то да продължи, и т.н.

Поради трудностите с получаване на разрешение за подслушване, използваме други методи много по-често. Например, не е необходимо разрешение на съда за слеждане; също така, не е необходимо да търсим разрешение от съда, за да

използваме агенти под прикритие. От друга страна обаче, този метод никак не е безпроблемен: първо, много трудно е да се инфилтрира в една организирана престъпна група, а когато това се случи, агентът е поставен в условия да извършва самият той престъпления.

Затова ние използваме много често т.нар. сътрудници на правосъдието. Това са престъпници, които се съгласяват да сътрудничат на разследващите; например, много по-лесно е да хванем престъпник на ниско ниво в престъпната организация и да го накараме да съдейства. Той може да се обади по телефона на своя бос и да направи поръчка за доставка на наркотици, и тогава ние ще направим т.нар. контролирана доставка. Такива престъпници са много често свидетели и пред съда, но имаме специални закони, които регулират тези отношения. Причината, поради която тези техники не се използват в България е липсата на специализирано законодателство и структури, които да контролират процеса. В моята практика, почти не си спомням дело, в което да не сме имали такъв свидетел.

На какъв етап от разследването обезпечавате имуществото на престъпниците? На какво разчитат прокурорите в САЩ за отнемане на престъпно имущество – на наказателни или граждански процедури?

Прокурорите в САЩ имат достатъчно възможности за успешна конфискация, както и свободата да решаваме кога да започнем процедура по замразяване на средства, придобити от криминална дейност. Можем да започнем такава процедура и без да има повдигнато обвинение, но трябва да се балансират много интереси, да сме сигурни, че разследваният няма да разбере и т.н. Предимство на системата е, че можем да започнем процедура за замразяване на имущество и самостоятелно, като граждански процес, или като част от наказателното преследване. В САЩ има прокурори, специализирани в отнемане на имущество и обикновено те работят в екип с прокурорите, разследващи организирана престъпност.

Какъв е размерът на конфискуваните престъпни активи в САЩ по дела за пране на пари и от гражданската конфискация? Какво се случва с тези пари в САЩ? Как ги управлявате? Съществува ли фонд за управление на подобни активи и ако да, как е структуриран той?

Нямам цифри, които да представя, но със сигурност отнетото престъпно имущество е в големи размери. Конфискуваните пари се събират в специален фонд, не отиват в общата хазна, както е тук в България, и се използват обратно, за да се подобри преследването на организирана престъпност – в разследвания на щатско и федерално ниво. Този фонд е особено важен за подпомагане на екипите на щатско ниво, които нямат толкова много средства на разположение за провеждане на разследвания и операции. Освен това в САЩ има и специален фонд за жертви на престъпления; всеки подсъдим плаща глоба, която отива към този фонд; с други думи, целим по всякакъв начин да отнемем парите на престъпниците и да ги използваме в борбата срещу тях.

В България предстои приемане на нов закон за гражданската конфискация, като се обсъжда отнемане на имущество без осъдителната присъда, само с повдигнато обвинение. Каква е процедурата за гражданска конфискация в САЩ? Съществува ли изискване имуществото да е на значителна стойност и срок на проверката назад в годините? А в наказателното производство до каква степен се изисква доказване на предикатното престъпление при случаи на изпирание пари? Възможно ли е постановяване на присъда само по косвени улики?

Законодателството в България и САЩ е доста различно, в САЩ, както казах, можем да започнем процедура за конфискация отделно от криминалното разследване. Такова дело ще се гледа самостоятелно, в граждански съд, така че и по този начин можем да отнемеме средствата на престъпниците. Трябва да се има предвид, че що се отнася до изискваните доказателства, в едно наказателно дело тежестта на доказване на престъплението е много по-висока от това по гражданско дело, в което е нужно да се докаже вероятността, че определените средства са с криминален произход. По гражданските дела решението е в ръцете на съдията, докато в криминалните дела става дума за дело пред съдебни заседатели, което е доста по-трудно. Аз самият подкрепям възможността едно дело за конфискация да може да се води независимо от криминалното преследване, смятам, че за прокурорите е важно да имат опции за конфискация отделно от други процедури. Не мога да коментирам българския закон, защото не съм го чел, но подкрепям идеята за гражданска конфискация.

В САЩ няма определена граница, над която да е задължително да започне процедура за конфискация; по-скоро се ръководим от прагматични съображения. Не би било ефикасно и ефективно да започнем процедура за конфискация, ако става дума за 1000 долара, напр., но ако имаме конкретна жертва на измама или престъпление в размер, да речем, 20 000 долара, тогава ще се иницира такава процедура. Както казах, в прерогативите на всеки прокурор в САЩ е решението дали да повдигне обвинение и да започне дело. В България прокурорите са задължени да предприемат действие, но ако се залага някаква гранична сума, тя трябва да е изчислена така, че да улеснява работата на прокурорите и да не ги затрупва с гребни дела.

Лекцията от обучението на RiskМонитор, която представихте пред специализираните прокурори беше на тема „Следвай пътя на парите: как да разследваме престъпните организации в дълбочина“. Кои са най-съществените препоръки, които дадохте на Вашите български колеги за успешни разследвания на престъпните организации в дълбочина?

Обучението вчера беше посветено на конкретни случаи в САЩ и как практически сме ги решили. Аз не съм експерт по българско право, но това, което направих, е да споделя конкретни техники и стратегии, които сме използвали при определени случаи, а българските колеги могат да решат как да ги използват.

Освен това, този проект дава възможност да обменим опит и в другата посока: напр., българските прокурори имат много опит в преследване на престъпни групи, специализирани в източване на кредитни и дебитни карти, скимиращи устройства, и др. За САЩ това е сравнително ново престъпление и за мен посещението тук е възможност да науча от тях доста неща.

Това не е първото Ви посещение в България, идвахте тук няколко пъти през последните години. Намирате ли някаква реална промяна в борбата с организираната престъпност? Ако да, достатъчна ли е тя според Вас? И накрая, какви са трите най-важни неща, които е необходимо да се направят в България през следващите години, за да се постигне наистина сериозен успех в борбата с организираната престъпност?

Да, определено има промяна в последните няколко години, мисля, че специализираният съд е много важно постижение, защото ще даде възможност на прокурорите да се фокусират върху дела, свързани с организираната престъпност.

Що се отнася до някакви препоръки, мисля, че има доста стъпки, които трябва да се предприемат: със сигурност, трябва да се намали броят на делата, по които всеки прокурор работи, да се увеличи персоналът на специализираната прокуратура, и др. На второ място, връщам се обратно на специализираните методи за разследване, мисля, че българската съдебна система се справя много добре с престъпниците на долните нива на организираните групи, но трудно стига до върховете и истинските ръководители на тези групи. Предполагам, че могат да се направят малки допълнения или изменения в законите, които да позволят, например, използването на сътрудници на правосъдието – на участници в престъпните групи, и това ще помогне на прокурорите да стигнат до върховете на престъпните йерархии. Трето, както говорихме вече за конфискацията на престъпно имущество, по мое мнение не може да има ефективна стратегия за борба с организираната престъпност, ако няма ефективна система за отнемане на престъпно имущество. Зная, че предстои законът да се гласува отново в парламента и може би скоро ще видим положителни резултати в тази насока.

Последен въпрос, свързан с понятието за организирана престъпност. През двесте години, RiskМонитор организира международна конференция, посветена на теоретични аспекти на организираната престъпност и валидността на съществуващите днес определения в различни европейски и международни правни документи. Част от изследователите защитиха тезата, че понятието „организирана престъпност“ трябва да бъде подменено и да се говори, както в теоретичен аспект, така и на ниво политики, за „организиране“ на престъпността. Какво е Вашето мнение?

Да, дефинирането на „организирана престъпност“ е проблем както за България, така и за САЩ. Продължаваме да говорим за организирани престъпни групи, и усилията ни са насочени към атакуване и премахване на тези групи. Представите си групата като едно дърво: в предишни периоди нашата задача беше да

‘обезглавим’ гървото като късаме листо по листо, което е много неефективно, без резултати. На основата на т.нар. теория за разследване на криминалните предприятия, която според мене е най-добрата стратегия за преследване на организирана престъпност, имаме възможност да атакуваме цялата група и да я осъдим за цялостната ѝ престъпна дейност, а не само за отделни актове. Що се отнася до прилагането на законодателството за организирана престъпност в отделните страни, това зависи и от културата и схващанията във всяка страна. Например, в САЩ методът на сътрудници на правосъдието е много важна част от криминалното преследване на престъпността, но в други европейски страни този метод е забранен, той противостои на нагласите на обществото. Затова целта тук, в България, трябва да бъде да се намери най-добрата стратегия, която отговаря на културата и нагласите на обществото, съобразена със законодателната рамка; само по този начин ще се постигнат очакваните успехи в борбата с организираната престъпност.

Интервюто проведе Снежина Атанасова

ПРОКУРОР МАРКО ДЕЛ ГАУДИО, ДИРЕКЦИЯ „АНТИМАФИЯ“ НА РЕПУБЛИКА ИТАЛИЯ

Марко Дел Гаудио е заместник-прокурор на Неапол и ръководител на местната дирекция „Антимафия“. Магистрат е от 1995 г.; първоначално е съдия по наказателни и граждански дела, а през 2000г. по собствено желание става прокурор. От началото на 2005 г. е в прокуратура Антимафия, където работи и в момента. Прокурор Дел Гаудио беше лектор на семинар по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“ на 8 ноември 2012 г.

Разкажете ни малко за дирекция Антимафия, кои са били основните причини, поради които тя възниква и къде се намира в цялостната структура на прокуратурата?

Както всички знаят, създаването на прокуратура Антимафия е идея на Джовани Фалконе, произтичаща от неговия личен опит, от работата му с други магистрати от Палермо – Паоло Борселино, Антонино Капонето – магистрат от Флоренция, който когато отива да работи в Сицилия разбира, че за престъпления на мафията трябва да се работи в екип. След като Джовани Фалконе напуска прокуратурата и започва да работи в министерството, решава да създаде закон, който да оформи неговата идея. Така възникват тези прокуратури Антимафия.

Що се отнася до нейното място в прокуратурата, тя не заема особена позиция, не съществува никакво йерархическо върховенство. Всъщност тук става дума за част от прокуратурата, която е специализирана по отношение на нейните компетенции. Към всеки Апелативен съд съществува регионална прокуратура Антимafia, а Апелативните съдилища съответстват на областите в Италия с някои малки изключения. Магистратите от Антимafia работят често пъти в същите кабинети, където работят и прокурорите от обикновената прокуратура.

А каква е структурата на самата прокуратура Антимafia?

Съществуват приблизително 20 местни прокуратури Антимafia и една Национална прокуратура Антимafia. Регионалните на практика не зависят от никого. Това е малко трудно за разбиране, но италианската магистратура не е структурирана на йерархичен принцип. Ако трябва да се каже от кого зависи една местна прокуратура Антимafia, може да се приеме, че до известна степен зависи от Главния прокурор, в чиято сграда са всъщност офисите на регионалната прокуратура, но със сигурност не зависи от Националната прокуратура Антимafia, която се занимава с координация, а не с разследване на конкретни престъпления.

Колко прокурори работят в Антимafia и как се подбират те? На какви критерии трябва да отговаря един прокурор, за да работи в Антимafia? Прокурорите в Антимafia имат ли специални привилегии (по-високо заплащане, охрана, персонални автомобили и т.н.) спрямо прокурорите от другите прокуратури в Италия?

В регионалните прокуратури „Антимafia“ няма точно определен брой магистрати, които трябва да бъдат назначени. Зависи за коя от тях става дума. Най-големите, най-многобройните са в Палермо, където всяка от тях има около 30-ина магистрати. Това естествено зависи от присъствието на организирана престъпност в определена територия. Например и в Триест има такава прокуратура Антимafia, но мисля, че там има само един магистрат, тъй като в този район има много по-малко организирана престъпност. Мисля, че приблизителният брой за цялата територия е около 150 прокурори.

Погорът става по документи, няма изпит, който да се провежда за тази цел. Документите са свързани предимно с предишния опит на съответния прокурор. Магистрат, който реши, че иска да работи в тази прокуратура, подава молба да бъде прикрепен към магистрат от Антимafia, който вече има опит в този вид дейност. По този начин той започва да участва в процеси, въпреки че още не е приет на работа в Антимafia. Това служи за нещо като стаж. След изтичането на този период, съответният прокурор има право да подаде молба да бъде назначен. Изчаква се обаче да бъдат освободени места и тези, които са придобили по-голям опит, биват приети в прокуратурата Антимafia. Едно от изискванията от лична гледна точка на хората, които искат да работят в тази прокуратура, е готовността им да работят в екип, както и качествата, които трябва да притежават, за да могат да работят заедно с другите. Аз вече

седем години съм там и мисля, че действително това е много важен критерий. Прокурорите от Антимafia нямат привилегии, не печелят повече, не получават по-голяма заплата, не разполагат с повече средства. Що се отнася до охраната, такава се дава не само на прокурори в Антимafia, а на всички, които по причини, свързани с работата им, могат да се окажат временно под някаква заплаха. Това се случва доста често в прокуратурите Антимafia, но не е характеристика, която да се отнася единствено до прокурорите Антимafia. И един обикновен прокурор, ако бъде заплашен, има право на охрана.

Как се обучават прокурорите от Антимafia? Имате ли начално и текущо обучение, което да е задължително за всички прокурори от дирекцията? Организираните ли съвместни обучения и срещи за прокурорите в Антимafia от цяла Италия?

Съществува продължаващо обучение за прокурорите Антимafia, което се отнася за всички италиански магистрати. Точно тази година бяхме събрани всички в едно училище на магистратурата и преминахме такъв вид обучение. До този момент имаше образователни структури, но самостоятелно училище не съществуваше. Вътре в тези структури за обучение се организират специализирани курсове за магистрати, които се занимават с определен вид разследвания и дела. Така например се организират курсове за магистрати, които се занимават с финансови престъпления. И по същия начин се организират и курсове за магистрати, които се занимават с организираната престъпност. Така че съществува обучение, но то не се отнася само до Антимafia, а до всички магистрати.

Какви са критериите едно дело да попадне в Антимafia? Само формални ли са, напр. за определен брой членове на престъпното сдружение или има и други?

Критериите са основно формални. В Наказателния кодекс е посочено кои престъпления попадат в правомощията на регионалната дирекция за разследване Антимafia. Обикновено става дума за мафиотски сдружения, за престъпления, извършени чрез използване на мафиотски форми, или пък за престъпления, които са в полза на мафиотски организации. В последно време, тази компетентност беше разширена и на Антимafia се поверяват и престъпления на сдружения, които се занимават с фалшифициране или които осъществяват контрабанда и трафик на наркотици.

След като веднъж делата са попаднали в Антимafia, как се определя тяхното разпределение?

Аз мога да отговоря за нашите дела в Неапол, защото няма единен критерий. Всяка прокуратура Антимafia организира работата си в зависимост от изискванията на конкретната територия. В нашия случай, ние приемаме един смесен критерий, който гържи сметка за мястото, където действа съответната криминална организация и какво представлява самата организация. Например, ако допуснем съществуването на една организация като клан, всичките видове престъпления, свързани с тази група ще бъдат поверени на същите магистрати.

ти, които се занимават вече с нея, за да могат да имат специфична компетентност върху това сдружение. Освен това мафиотските сдружения в Италия са характерни с това, че действат на определена територия, което позволява и прокурорите да работят в съответния район.

Колко са делата, които прокуратура Антимafia разглежда годишно?

Не съм в състояние да дам отговор на този въпрос. Мисля, че прокуратура, като тази в Неапол, всяка година има около стотина дела на прокурор. Това е така, защото има дела, които се отнасят до цялото сдружение, но има и по-обикновени, които могат да се занимават само с един случай на изнудване, например извършено от трима или четирима души, членове на тази организация. В тези случаи разследванията са по-малко трудоемки и обикновено приключват много по-бързо. Но от гледна точка на работата не е толкова важен броят, а по-скоро качеството на процесите. Един процес за мафиотска дейност може да бъде много ангажиращ и може да продължи месеци, дори и години. Той може като бройка да е един, но като значение да е много по-важен.

Знаете ли приблизителния процент на осъдителните присъди?

В нашата прокуратура процентът на осъдените е много висок, защото прокурорът прави всичко възможно след приключване на разследванията да се стигне до процес. Понякога обаче не се стига до осъдителни присъди, защото правилата на процеса са много различни от правилата на предварителното следствие. Много често поради страх жертвите на престъпленията не повтарят това, което са казали по време на разпита в досъдебното производство. За съжаление италианският закон не разрешава показанията, които са дадени в досъдебната фаза да бъдат използвани в съдебната. Поради това лица, които са били арестувани абсолютно законно по време на предварителното следствие, въз основа на показания, дадени от жертвите, ако тези жертви не повтарят това, което са казали в предварителното следствие, тези, срещу които се води следствието, могат да бъдат освободени.

Каква е приблизителната продължителност на едно разследване и един процес като цяло?

И тук не може да се отговори едностранно и с точност, защото разследванията за участие в мафиотски организации на практика никога не приключват. По принцип едно такова разследване би трябвало да продължава около 2 години. Но е възможно да бъдат регистрирани нови престъпления, свързани с това сдружение и разследването може да започне отново по отношение на хора, които в предишното разследване не са били арестувани. За съжаление нашите престъпни сдружения непрекъснато се увеличават. Като се арестуват 30-40 души, вече има точно толкова готови да заемат тяхното място.

Има ли специализирани съдебни състави за делата за организирана престъпност?

Не, няма. Това са нормални съдилища.

А има ли, според Вас, необходимост от наличието на такива специализирани съдилища?

Мисля, че не, аз бих казал не. Вярно е, че тези съдилища не са формално специализирани, но тъй като те непрекъснато се занимават с такъв вид процеси, фактически те от само себе си се специализират. Почти всички съдии в Неапол водят процеси срещу организираната престъпност.

Има ли в Антимafia специализирана структура за връзка с медиите? Можете ли да опишете накратко правилата за конфиденциалност, от които се водят прокурорите по време на разследването. Имат ли прокурорите дискреция при разкриване на определена информация по време на разследването?

Не съществува такава структура. Според закона отношенията със средствата за публична информация могат да стават само чрез главния прокурор, който може да делегира това правомощие на заместник-прокурора. И тъй като тези два органа, всъщност не участват в разследването, а само са осведомявани за това как върви разследването, информацията се дава от заместник-прокурора на неговия ръководител, който от своя страна осведомява медиите. Изтичането на информация не зависи от регионалната прокуратура. Тъй като изтичането на информация се смята за престъпление, когато това се случи, се завежда наказателно дело. Въпреки че много рядко може да се стигне до лицето или до мястото, откъдето е изтекла тази информация, тъй като огромен брой хора, участват в разследването, материално е почти невъзможно да бъдат блиндиращи или затворени всичките сведения, за да се попречи на изтичането на информация.

Какво е отношението на медиите към работата на прокуратурата Антимafia?

Тук отново не може да се отговори еднозначно. Има голям интерес към работата на Антимafia, но целите на този интерес са различни. Част от пресата явно подкрепя инициативите на магистратурата, друга част е много критична, често защото това зависи от определени политически избори. И въпреки, че според мен работата на магистратурата остава безпристрастна, не са изключени манипулации и инструментализации, особено когато при разследването на дейността на организираната престъпност бъдат намесени хора, които са свързани с тази престъпност.

На какъв етап от разследването запорирате имуществото на престъпниците? На какво разчитат прокурорите в Антимafia за отнемане на престъпно имущество – на наказателни или граждански процедури?

Съществува наказателна конфискация, гаже различни видове наказателна конфискация. Наскоро бяха извършени промени и всички съществуващи в тази сфера норми бяха обединени в един текст. В Италия основно се използва т.нар. превантивна конфискация, но съществуват и разпоредби, позволяващи конфискуването на собствеността на мафиотите и на лица, свързани с мафията, по време на процеса. От няколко години насам в Италия се обсъжда идеята да се подсили възможността за конфискация на имуществото на мафиотските ор-

ганизации. Проблемът в това отношение е преди всичко до обучението на полицейските сили и икономическите средства, които биват вложени в този вид дейност. И в този сектор има много за подобряване.

Разследванията на финансовите престъпления са много сложни. Необходими са познания по банково дело, счетоводство, трябва да има добри познания при работа с документите, а до момента това не беше включено в подготовката на полицаите. Те биват обучавани да се занимават основно с убийства, обир, нападения, които със сигурност изискват абсолютно други качества и методи. А за добрия изход на разследванията на финансови престъпления е много важно силите на полицията да могат да имат такъв вид култура, позволяваща им да разследват и такъв тип престъпни дейности. В Италия най-добре оборудваната за подобен вид разследвания структура е финансовата полиция, която традиционно има такъв вид компетенция. Струва ми се обаче, че е необходимо всички, които работят в полицията, да получават подходящото образование, включително и магистратите, които също не винаги притежават нужните познания в тази сфера. Не случайно преди да започне работа в Антимafia, Джовани Фалконе се е занимавал с фалитите, с правата на търговски организации, които са фалирали. Ако се мисли от тази гледна точка става ясно защо Фалконе се е интересувал толкова много от икономическия и финансов профил на мафиотските организации. Така че ние като магистратура също трябва да осигурим образование за младите в тази сфера.

На какъв етап от разследването се запорира имуществото?

Запорирането се осъществява в момента на задържането, защото ако се забави, особено когато става дума за пари, за движимо имущество, акции, полици, то може веднага да бъде прехвърлено на роднини или на деца. Важно е също така недвижимото имущество да бъде вписано в регистъра, защото в противен случай би могло да бъде продадено, преди държавата да може да го конфискува.

Как се осъществява управлението на запорираното и конфискуваното имущество?

В Италия съществува държавна агенция – Агенция за конфискуваната собственост, която управлява тези конфискувани имоти и ги връща на общините. Общината от своя страна ги използва за обществени цели. Например, ако бъде запорирана или иззета голяма сграда, в нея може да се настане училище или казарма на карабинерите, или на пожарникарите. През последните години беше осъществен един много важен експеримент – кооперативи от доброволци се грижат за обработването на земи, конфискувани от мафията, след което продават продукцията от тези земи. Наскоро с един мой колега запорирахме едно дружество, което притежава футболен отбор. Ние го превърнахме в отбор, който кръстихме футболен отбор за право, като целта ни беше да поощрим респекта към закона в Италия.

Как Италия се справя с проблема, според който конфискуваното имущество, обявено за продан в публичен търг, често пъти попада отново в ръцете на мафията чрез подставени лица? Бяхме прочели, че дори е имало ма-

гистрати, които са се обявили против това имуществото да се продава на публични търгове?

Този проблем наистина съществува, именно защото е трудно да се разбере винаги кой стои зад подставените лица. Въпреки това обаче, аз си мисля, че е добре да се продават, защото в противен случай, те постепенно губят стойността си. Желателно е да бъдат превърнати в пари, т.е. да бъде взета цената им и после тези пари да бъдат вложени в полезни за обществото дейности. Ще дам един пример – аз и моят колега Арни Туро, с когото работим заедно, преди около 3 години запорирахме голямо количество фирми, занимаващи се с производство на машини за хазартни игри. Тези фирми имаха почти монополно значение в Южна Италия. В момента, в който наложихме заповед върху тях, националната фирма, която се занимава с хазарта, предложи на съдията около 70 милиона евро, за да ги откупи. Ние от прокуратурата дадохме положително мнение за тази операция, но съдията реши, че е по-добре да не се продават. По този начин през годините фирмите загубиха пазарната си стойност, защото бяха управлявани от един съдебен администратор. Поради това си мисля, че е по-логично да се направи опит да се извлече най-добра полза от тези иззети имуществата и ако случайно ги закупи отново организираната престъпност, те отново могат да бъдат конфискувани. По този начин организираната престъпност харчи пари, които обаче не им се връщат.

Има ли практика прокурорите в Италия да сключват споразумения с обвиняемите по дела за организирана престъпност?

Не, споразумението не съществува в италианската система. Това, което се използва е бързото производство.

Италия е известна с т.нар. сътрудници на правосъдието, можете ли да ни разкажете малко повече за възникването на този институт, за трудностите, които се срещат сега при прилагането му?

Идеята за сътрудниците на правосъдието се появява по време на борбата с тероризма през 70-те и 80-те години на XX век, когато Италия минава през един много сложен и мрачен момент. Тогава бяха осъществени убийства на магистрати, на профсъюзни лидери и разбира се, убийството на Алдо Моро, осъществено от терористични групи. През онези години някои от хората, свързани с тези терористични банди, започнаха да се отделят от тях, да ги напускат и да дават показания пред съдебната власт. В онези години гумата, която се използва в Италия – „разкаля се“ – имаше наистина смисъл, защото много често хора, включени или участвали в тези терористични организации, в даден момент действително започнаха да се разкайват за тази своя дейност. Често пъти хората, членуващи в тези организации, бяха хора с висока култура. През годините си дадохме сметка, че при такива организации, които са със сложна структура и са тайни, единственият начин да се получи информация за разследването е тази информация да идва отвътре, от самата организация. Впоследствие беше приет закон, който уреди поведението и отношението към сътрудниците на правосъдието и който на няколко пъти беше изменян. Основните характеристики са, че сътрудниците на правосъдието трябва да кажат абсолютно всичко, което

знаят по отношение на престъпленията и хората, членуващи в тази криминална организация и най-вече да предоставят информация за нейните притежания и богатства. Събирането на тази информация трябва да стане в рамките на 180 дни, които започват да текат от момента, в който лицето подава молба, че иска да стане сътрудник на правосъдието. Сътрудниците на правосъдието могат да бъдат разпитвани единствено от прокурора на Антимафия от съответния район, а не от полицията. Техните показания са задължително описани в специален протокол, но биват записани и на аудио носител. Държавата гарантира по-мек затворнически режим и защита на сътрудника на правосъдието и на неговото семейство. Освен това му предоставя жилище и осигурява заплата за него и семейството му. В случаите, когато той би бил освободен, държавата му осигурява защитено място, където да живее заедно със семейството си. Това място е известно само на централния офис, който се занимава със защитата на тези лица. Това е организация, която е към Министерство на вътрешните работи и която се занимава именно със защита на сътрудниците на правосъдието. Лицето, което е решило да сътрудничи, е длъжно да дава показания по време на всичките процеси, в които е призовано като свидетел. Има задължението да не използва никога правото си да не отговаря т.е. той е задължен да отговаря на всички въпроси, на всичко това, което изискват страните. Ясно е, че той е задължен да казва истината и не трябва да укрива пред прокурора Антимафия никаква информация, която притежава.

Трудностите през последните години се дължат най-вече от процесуална гледна точка на този срок от 180 дни, който е задължителен и не може да бъде променен. Често пъти се оказва прекалено кратък, най-вече защото напоследък възможностите за такива разпити се влошиха много. Прокурорите трябва да ходят на място, в съответния затвор и да разпитват сътрудниците там. Това принуждава прокурорите да пътуват непрекъснато по италианските затвори, което изисква време, с което прокурорите не разполагат, тъй като са заети по време на процесите и с други дейности. От друга страна има сътрудници на правосъдието, които могат да кажат изключително много неща. Не е лесно да си програмираш известен брой разпити в рамките на тези 180 дни, които да дават възможност да бъде получена цялата информация. А от административна гледна точка главната трудност е липсата на финансови средства, защото за държавата е прекалено голям разход да осигурява защитата на тези лица. Поради липсата на достатъчно средства сега условията на живот, които се предлагат на сътрудниците на правосъдието са значително по-лоши, отколкото беше преди няколко години. Това от своя страна не окуражава хората да сътрудничат на правосъдието.

Какви са другите специални методи за разследване на организираната престъпност?

Италианското законодателство улеснява някои дейности, свързани с разследването на престъпления, извършени от мафията. Например, събирането на доказателства чрез подслушване на лица, срещу които се води следствие, отговаря на най-прости критерии. Когато някой трябва да бъде подслушван във връзка с обикновено престъпление, за да се получи разрешение, е необходимо да

има много улики за извършено тежко престъпление. Когато обаче става дума за искане да бъдат подслушвани мафиоти, е достатъчно да има достатъчни улики за извършено престъпление, а не за тежко такова. Що се отнася до техниките на разследване мисля, че в този момент е много важно да се правят разследвания на финансовото състояние. Един инструмент, който нямат обикновените прокуратури, е масива от информация, с който разполага прокуратурата Антимафия. Този масив от информация е много богат и много добре действащ, защото дава възможност да се обработва огромно количество информация, от която да се извлекат данни за лица, свързани с организираната престъпност. Това е инструмент, с който разполагат само магистратите от прокуратурите Антимафия и силите на реда нямат право да го ползват. Полицейските служби могат само да използват тази информация, в случаите, когато тя е изисквана официално от някой от магистратите от Антимафия. Освен това, за да могат да я ползват, съответният прокурор трябва първо да даде съгласието си и да издаде необходимото разрешение за ползване.

Използват ли прокурорите от Антимафия „агент под прикритие“ в техните разследвания? Говори се, че Италия има по-скоро консервативно поведение в използването на този метод на разследване.

Да, може да се използва, но не е много често срещано. Най-често се прибегва до този институт в случаите на разследване на трафик на наркотици. В рамките на тези разследвания (наречени под прикритие), е възможно да бъдат забавени някои задържания с цел да се разбере кой е човекът, който трябва да получи пратката. През 2010г. в Италия бе приет един закон, който урежда тази материя и на практика разширява възможността за използването на агенти под прикритие.

Кои са основните италиански институции и отдели в тях, с които най-често си сътрудничите в Антимафия? Имате ли специална организация на междуинституционалното взаимодействие в Италия? В международен план в Антимафия имате ли по-специални възможности за сътрудничество от другите прокурори в Италия?

Институциите, с които ние работим най-много, са специалните полицейски служби. Трите сили на полицията – карабинери, полиция и финансова полиция разполагат с екипи от големи професионалисти, които се занимават изключително с организираната престъпност. Друга институция, която използва прокуратурата, е една специална служба, създадена в италианската централна банка. През 2006 г. бе приет закон, който дава възможност да се поиска сътрудничество от страна на централната банка и да се предостави финансова информация за сметки, движения на средства по отношение на лица, свързани с мафията. За тази цел се изисква едно простичко искане за разрешение, което може да бъде направено от всеки един магистрат.

От международна гледна точка не съществува нищо специално от страна на регионалната прокуратура Антимафия. Правилата за международно сътрудничество са абсолютно същите, както за прокурорите от Антимафия, така и за обикновените магистрати. Съществуват международни структури, кои-

то улесняват изключително много разследванията, в които са намесени повече от една държава. Структури, като Евроджъст и т.нар. „свързващи магистрати“ са изключително полезни. Поради икономически причини обаче сегашното правителство отделя по-малко средства и всъщност изтегли голяма част от италианските магистрати за връзка от много страни. А те бяха изключително полезен инструмент. Аз, например, съм работил много с такива свързващи магистрати в Испания, които спомагаха за опростяването на процедурите при разследване на международни престъпления.

Изобщо мога да кажа, че италианското правителство през последните години не е направило кой знае какво, за да бъдат изпълнени решения на ЕС в наказателната сфера. Както е известно, за да бъдат ефективни всички тези изисквания на ЕС, трябва да бъдат последвани от национален закон, който да изпълнява неговите насоки. Италианското правителство не се погрижи да изпълни тези искания и се усеща липсата по отношение на въвеждането на разпоредби, отнасящи се до европейските изисквания за конфискация на имущество и за т.нар. европейско доказателство. И трябва да кажа, че това пречи не малко на международните отношения. Въпреки това обаче, тъй като италианските криминални организации присъстват все по-масово и все повече в групи европейски страни, голяма част от чуждите ни колеги се обръщат към нас с молба за сътрудничество. Аз имам много положителен опит от сътрудничество и общи разследвания в Испания, Германия, Румъния, Франция и Португалия.

Кои са типичните престъпления, които разследвате в прокуратура Анти-мафия?

Класическите престъпления са мафиотски сдружения, трафик с оръжие, с наркотици, убийства. Ако погледнете т. 3 на чл. 416 bis от Наказателния кодекс, ще видите, че мафиотската организация не е тази, която просто убива или осъществява кражби. Законът посочва, че мафиотски е този състав, който се опитва да придобие публична власт, да попречи на конкуренцията, като отрови пазара, налагайки собствените си икономически дейности. През последните години в практиката си се сблъсках с едно много важно престъпление, което се отнася до незаконната конкуренция, осъществена чрез насилие или заплаха. Хора от Камората, използвайки силата си за сплашване, заплаха и насилие, успяват да наложат собствените си фирми. Например, фирмите, които се занимават с продажба на вар биват наложени на всички предприятия, така че който иска да построи каквото и да е на определено място, не може да купи от други конкурентни фирми, а трябва да го купи от фирмите на Камората. Това се прилага и по отношение на фирми, които продават или отдават под наем машини за строителство (базери, камиони). В Италия съществува законодателство, регулиращо обществените търгове, според което, когато предстои изграждането на обществено значими сгради, общината е задължена да обяви конкурс. В зависимост от размерите на проекта, се изисква и обявяване на търга и на европейско ниво. Организираната престъпност обаче пречи да бъде прилаган този механизъм и чрез корупция на общински и обществени служители или чрез употреба на сила прави така, че тези конкурси накрая биват спечелени от фирмите на Камората. Откривали сме, че дори и училища, казарми на карabinieri,

съдилища са били построени от фирми на Камората посредством подставени лица.

Друго характерно за Италия и напоследък много често срещано престъпление е описано в чл. 12 на Закон № 306 от 92 г., приет след убийството на Фалконе и Бурселино, според който могат да бъдат обвинени в престъпление лица, които си приписват по фалшив начин имоти, притежание на Камората. Това се прави с цел да попречат тези имоти да бъдат заповорани и конфискувани от прокуратурата. На практика се оказва, че фирми, които изглеждат напълно легални и със значителна дейност, принадлежат на важни представители на организираната престъпност, които ги управляват посредством подставени лица.

А знае ли се приблизително колко членове има Камората?

Не, това никой не може да го каже, защото броят им се мени непрекъснато. Проблемът е по-скоро социален, а не толкова съдебен. Филмът „Гомора“ например дава възможност човек да се запознае и прецени явленията, характерни за този регион. Може би това е мястото, където се продава най-голямо количество наркотици. На тази територия в едно семейство е възможно да има двама братя, единият от които да е зигар, да работи по 8 часа на ден, на черно, разбира се, без да има никакъв договор или осигуровки и на месец да печели най-много 1000 евро, а другият – може би дори 16-17-годишен, само ако се занимава с това да наблюдава територията, на която се разпространяват наркотиците, да предупреждава, да контролира, да получава наркотиците, да ги носи в скривалище, печели средно 5-6 хиляди евро само за тази работа, която не му отнема повече от 2-3 часа дневно. Ако този човек бъде арестуван, има други 100 души, които са готови да вземат неговото място, за да си купят маркови обувки, които струват 150 евро, за да имат хубава кола, за да имат по-хубаво яке и т.н. Затова казвам, че срещу този социален проблем е изключително трудно да се воюва, защото на практика ние, магистратите, вече сме изгубили тая битка. В тези райони е необходимо да има училище, социални служби, трябва да има определена култура. Затова и никой не може да каже колко са. Много са и много искат да бъдат. Този тип хора могат да бъдат неутрализирани до едно определено ниво, но това няма да реши изцяло проблема. Тук се намесва отговорността и на други гържавни институции. Аз вярвам много в училището, в културата, но за целта е необходимо правителството да вложи средства в тази дейност. Църквата върши много важна дейност в тези структури, но тя не може да бъде оставена единствено на инициативата на местния енорийски свещеник. Парадоксално, но спирането на тази дейност не е работа само на магистратурата.

Какви съвети бихте дали на българската специализирана прокуратура?

Не мисля, че съм в състояние да давам някакви съвети (смее се). Ние казваме едно нещо, което може би не е много приятно и леко пресилено, но трябва да си даваме сметка, че всяка сутрин, когато отиваме на работа, ние всъщност отиваме на война. Ние се смятаме за участници във война, която се води с оръжията на културата, на закона, на силата, на нервите. Сутрин, като си облечеш самото и си сложиш вратовръзката, си казваш, че отиваш на сериозна битка. За този вид работа трябва да имаш необходимата доза твърдост, да имаш хъс,

т.е. силата да не отстъпваш. Винаги да си концентриран върху целите, които ти поставя тази работа. Но това не е съвет, това е нещо, за което ние всеки ден си даваме сметка. Това може би звучи доста песимистично, но аз вярвам, че през тези години в някои части на Италия свършихме добра работа. Една част от криминалните организации са почти унищожени – техни представители, които се укриваха, бяха заловени и арестувани. Усилията трябва да бъдат насочени срещу това да не се позволи да се организират наново. Проблемът е, че това са организации, които се възстановяват веднага. Затова никога не може да се каже, че сме приключили. Затова става въпрос за война, която на практика няма край.

Интервюто проведе Рада Смедовска-Тонева

ПРОКУРОР КРИСТОФ БАРЕ, ПРОКУРАТУРА „ЖИРС“ НА РЕПУБЛИКА ФРАНЦИЯ

Кристоф Баре е заместник-окръжен прокурор в специализираната прокуратура за организирана престъпност в Република Франция – „ЖИРС“ в Марсилия. Магистрат е от 1988 г. През 2004 г. започва работа като прокурор в „ЖИРС“ в Лион, а през 2009 г. преминава в „ЖИРС“ в Марсилия. Прокурор Баре беше лектор на семинар по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“ на 22 ноември 2012 г.

Бихте ли ни казали малко за специализираната прокуратура ЖИРС – кога и как възниква идеята за нейното създаване, какви са нейните компетенции? Къде в цялостната структура на прокуратурата във Франция се намират ЖИРС?

Идеята за създаването на специализирана прокуратура се появява през средата на 90-те години. До този момент във Франция съществуват 191 първоинстанционни съдилища, в които работят около 650 съдии-следователи, като към всеки първоинстанционен съд има и по един окръжен прокурор. Всеки от тях обаче водеше своя наказателна политика. Дадохме си сметка, че когато ставаше дума за организирани престъпни групи, това не беше най-ефикасната организация, защото на практика съдебният отговор е разпокъсан между отделните съдилища. Понякога дори се оказваше трудно да се групират и обединяват дела, в повечето случаи поради юридически причини, но понякога и защото самите ма-

гистрати нямаха желание да си правят отвод и да сезират други съдилища или пък не знаеха, че в друг съд има друго дело, което се отнася до същата престъпна група. Така се разбра, че това не е ефикасна съдебна организация.

На второ място, до този момент се изхождаше от принципа, според който съдия-следователят и прокурорът имат еднаква компетентност във всички сфери. До този момент във Франция има три области, в които магистратите са специализирани – престъпността, свързана с малолетните, тероризъм и специализирани звена в прокуратурата, които се занимават с финансови и икономически престъпления. За организирана престъпност обаче нямаше специализация.

Това са двете основни неща, които ни накараха да преосмислим системата и да създадем специализирани звена и за организирана престъпност. Идеята се конкретизира в един закон (Закон Пербен II, на името на тогавашния министър на правосъдието), който на практика институционализира ЖИРС и променя наказателните процедури в тази област.

Те за съжаление не носят най-удачното наименование, защото фактически не представляват нова юрисдикция. Просто се дава разширена териториална компетентност на 8 юрисдикции – Париж, Лион, Марсилия, Лил, Рен, Бордо, Нанси и Форт дьо Франс – върху територията на 3-4 апелативни съдилища.

Каква е структурата на ЖИРС – кой ги управлява, на чие подчинение са те?

Важен аспект от закона, който институционализира ЖИРС е, че той предвижда специализирани структури със специализирани магистрати, което означава, че във всеки от тези осем съдилища има специализирани прокурори в сферата на организираната престъпност, специализирано следствено звено, тъй като във Франция има съдии-следователи, които ръководят разследванията в повечето от случаите и специализирани съдии за организирана престъпност (което е важно, тъй като не във всички страни има такива). Затова във Франция реформата се смята за значителна, тъй като се реши да се специализира цялата съдебна верига – от започването на разследването до изпълнението на наказанието. Законът влиза в сила на 1 октомври 2004 г.

Колко прокурори работят в ЖИРС и как се подбират те? На какви критерии трябва да отговаря един прокурор, за да работи в ЖИРС? Имат ли тези прокурори специални привилегии (по-високо заплащане, охрана, персонални автомобили и т.н.) спрямо прокурорите от другите прокуратури?

Тъй като създаването на ЖИРС представляваше първата голяма наказателна реформа във Франция от години, тя се нуждеше, разбира се, от материални и човешки ресурси, т.е. бяха открити нови постове и места. Впоследствие обаче всяка ЖИРС се самоорганизира по неин си начин, според нейните нужди,

защото престъпните региони са много различни – в сравнение с Марсилия, в Рен е много спокойно и има много малко престъпност. В Марсилия има много организирана престъпност; тамошната ЖИРС отговаря за престъпността в целия средиземноморски регион (от испанската граница до италианската), включително и Корсика, която, както знаете, се характеризира с високи нива на организиран криминалитет. В малките ЖИРС (Рен, Нанси) има трима прокурори, трима съдии-следователи и магистрати, които обаче не гледат само дела за организирана престъпност. В Марсилия имаме 7 прокурори, 5 следователи и съдебни състави, които гледат само дела за организирана престъпност, не само тези на ЖИРС, но и други, защото на практика, ЖИРС разследват една малка част от случаите на организирана престъпност. Характерното за ЖИРС е, че тя поема само най-важните, най-сложните и най-емблематични дела.

По отношение на назначаването във всяка една от 8-те ЖИРС председателите на апелативните съдилища, както и прокурорите към тези апелативни съдилища, назначават, след одобрение от окръжните прокурори на съответния район, един или няколко съдии, съдии-следователи и прокурори, които да гледат делата, подсъдни на ЖИРС. При назначаването се взимат предвид няколко основни критерия. Първият от тях е способността за работа в екип, което не винаги е много очевидно, защото, както видяхте, съдия-следователят има навика да работи самостоятелно. В прокуратурата е по-различно, защото в нея винаги се работи в екип. Вторият критерий е способността да се разглеждат сложни и обемни дела. Има дела, които съдържат по 30 тома. Освен това по време на съдебния процес, прокурорът трябва да може да се противопоставя на защитата, защото съществуват дела, в които има по 20-30 обвиняеми т.е. един или двама прокурори срещу 20-30 адвоката. Третият критерий е да можеш да работиш с колеги от чужди държави. За нас това е от съществено значение, защото най-опасната за обществото и държавата престъпност е международната организирана престъпност. Дори в Корсика, където престъпността е доста кланова и затворена, се осъществява трафик на наркотици и оръжия. А това, което се изисква от ЖИРС, е да разбива самата организирана престъпна група, т.е. разследване на мрежите до най-високите им нива. Четвъртият критерий е способността да се работи върху имуществото. Съществува наказание лишаване от свобода, но е важно, паралелно с това, да се докосне и имуществото. Конфискацията е наказание, което често пъти се преживява много трудно и тежко от осъдените. Това, което прави опасни престъпните групи, е техния икономически капацитет. Това им позволява също така да се възстановяват, затова е много важно да се действа и по отношение на средствата, с които те разполагат.

Магистратите, работещи в ЖИРС, нямат никакви привилегии, с изключение на големите съдилища, в които ръководителите разполагат с автомобили. По отношение на възнаграждението няма разлика, защото на практика корупцията

сред магистратските среди във Франция е изключително рядко срещано явление. Има по-малко от 10 случая в годината, но те нямат връзка със заплащането, там става въпрос повече за личностни качества, за дефицити в професионалното поведение. Това не може да обоснове въвеждането на по-високо възнаграждение. Сложността на делата, както и рисковете, които съпровождат този вид работа, биха могли да аргументират наличието на разлика в заплащанията. Френската история обаче познава само два случая на убийства на магистрати (съдии-следователи), единият през 1975 г. и другият през 1982 г. в Марсилия. Причината е била основно в това, че преди създаването на ЖИРС през 2004 г., разследванията са изключително персонализирани, защото се водят от един съдия-следовател. Това всъщност беше една от причините за възникването на ЖИРС, защото преди това съдия-следователят работеше самостоятелно, което го излагаше много повече на риск. Но така или иначе във Франция това е рядко срещано явление, защото както виждате, се е случило преди 30-ина години. Към момента има няколко магистрата, които ползват охрана – тези, които се занимават с дела за тероризъм, но понякога за конкретни дела, отделен магистрат също може да поиска охрана. Например в момента в Марсилия единият от съдия-следователите в ЖИРС е охраняван, но останалите 4-ма съдии-следователи, които се занимават с дела за организирана престъпност, нямат охрана, защото не се счита за наложително. Нападението на магистрат е сериозно нещо и би провокирало социален катаклизъм, какъвто беше случаят с убийството на префекта (областния управител) на Корсика. Тогава то предизвика институционален катаклизъм. Корсика и Марсилия се характеризират с най-висок брой убийства от типа разчистване на сметки в средите на организираната престъпност. Онзи ден например се случи 18-то за тази година убийство на територията на Корсика. Виждате, че все пак числото не е толкова голямо, въпреки че Корсика е определена като един от най-криминогенните региони, защото има по-малко от 300 000 жители. Да, наистина 18 убийства на 300 000 жители е много, но все пак е относително. В Марсилия имаме 22 убийства (от типа разчистване на сметки) от началото на тази година, което също е скромно число. В Париж са по-малко от 10.

Когато казвате, че всяка една от ЖИРС работи на територията на отделен престъпен регион, това означава ли, както в Италия например, че разпределението на делата се прави според престъпната групировка?

Не, не е така, както в Италия, защото в тези две държави социологията на престъпността е много различна. Италия е единствената страна, в която организираната престъпност е така структурирана, йерархична, която има толкова силна социална имплантация. Специфичното за Франция е, че от една страна има все пак териториална закрепеност на най-мощните престъпни групи. От друга, съществува този законов критерий за разпределение на делата според териториалната компетентност. Например – бандитизмът във

Франция бива два типа – традиционен (характерен предимно за юга – Марсилия, Корсика, Ница, Париж), другият е престъпността на предградията, свързана най-вече с трафика на наркотици (предимно канабис) и която е организирана от имигрантите. Всички тези престъпни лица се стремят да контролират определена територия, което, разбира се, не пречи на изграждането на международни връзки. Например едни от най-големите френски трафиканти на наркотици са много солидно имплантирани в Испания (Входната Врата за наркотиците, освен това е страна с благоприятен климат, а и не са преследвани от испанските власти). Т.е. за Франция е характерно териториалното разпределение на организирани престъпни групи.

Третият важен феномен, който обаче няма териториална закрепеност, са руските организирани престъпни групи (предимно от Грузия и Армения), които са много активни във Франция и Испания, както и китайската организирана престъпност. Това са криминални организации, които действат на територията на цяла Франция.

Имали ли сте във вашата практика примери с организирана престъпна група от България?

Да, но не много. Аз имах две дела за сводничество (във Франция разследваме повече за сводничество, защото разследването е по-лесно реализуемо отколкото за трафик на хора). Аз винаги съм имал много добри контакти с българските колеги и това не го казвам, за да се харесам в момента. Винаги сме имали много добро сътрудничество, най-вече в изпълнението на европейските заповеди за арест, макар и да имаме много различни процедурни правила.

Другият тип дела са измамите с кредитни карти, извършени от организирани престъпни групи. Тук също имаме много добри резултати. Когато казвам добри резултати, имам предвид, че ние във Франция имаме едни процедурни правила, които са много повлияни от нашата история, още от времето на Наполеон (1810г.) и които са маркирани от желанието да възтържествува истината. Малко френска утопия! Затова за нас не е толкова важно да се отнемат стоките, а по-скоро да разбием организираната престъпна група. Например в делата за сводничество как стигнахме до България? Имаше известен брой български проститутки, ръководени от български сводници, голяма част от които изобщо не са стъпвали във Франция. Това, което ние изисквахме от разследващите служби беше да разберем кой стои зад тези български момичета т.е. да се идентифицира сводника и да се види дали принадлежи към някоя престъпна група, за да можем да заловим шефа на криминалната организация. Това, разбира се, налага дълги и сложни процедури, повече от колкото в България предполагам, защото става въпрос за разследвания, водени в продължение на няколко месеца от съдия-следователя, дори няколко години. Но това е така, защото искаме да достигнем до върха на съответната престъпна организация. Много по-лесно би било да се задоволим само със залавянето на един член от тази група, който

работи на територията на Франция, но това няма да доведе до никаква ефективност, защото той ще бъде мигновено заменен с друг и т.н.

Как се обучават прокурорите от ЖИРС? Имате ли начално и текущо обучение, което да е задължително за всички прокурори от ЖИРС?

Обучението е много важен аспект. В началото в ЖИРС се назначаваха магистрати, които вече притежаваха някаква експертиза по отношение на делата за организирана престъпност. След приемането на Закона от 2004 г., Националната школа на магистратурата организира и специализирани курсове за специализираните съдии и прокурори. Първоначално от нея е организирано обучение на учителите (в съдилищата и прокуратурите, в полицията и националната жандармерия), което има за цел да представи инициативата на Школата за магистратурата, запознаване с материала, който трябва да бъде преподаван, представяне на целите на закона и работа в екип на учителите. След това обучение на учителите, се организират еднодневни семинари в апелативните съдилища, полицията и жандармерията (в семинарите участват едновременно по един магистрат, един жандармерист и един полицай).

На кой етап се запорира и конфискува имуществото? Какви процедури следва Франция по отношение на конфискацията – наказателни или граждански?

Във Франция не съществува т.нар. административна конфискация, каквато има в Италия например. Имуществото може да се конфискува само в случаите на осъдителна присъда. Някои френски експерти смятат, че е необходимо да се въведе италианския пример с административната конфискация и после съответното лице да докаже законния произход на имуществото. Но от конституционна гледна точка това би било доста сложно във Франция и със сигурност би било обявено за противоконституционно. Законът позволява все повече и повече неща и днес можем да направим много – можем да конфискуваме много неща: 1. имуществото, което е послужило за извършване на престъплението; 2. плодотелите от извършеното престъпление; 3. за някои престъпления, конфискация на имуществото (дори и да е законно) може да бъде произнесена като наказание. Това е много интересно, защото може да бъде много строго. Предвижда се за най-сериозните престъпления на организирания криминалитет. Тук става въпрос за имуществото, което принадлежи на осъденото лице. Във Франция обаче има и закон, който позволява конфискация на имуществото, с което осъденият разполага свободно. Т.е. имуществото принадлежи на друго лице, но осъденият разполага свободно с него (напр. яхта, която е собственост на някаква фирма, но осъденото лице я използва). До този момент трябваше да се разследва и фирмата собственик на имуществото, но сега вече това не е необходимо – достатъчно е да се докаже, че осъденият го използва свободно, за да може да се конфискува. Собственикът трябва да докаже, че е добросъвестен и че въпреки него, имуществото е било използвано от представител на организиран

ната престъпност. Това е нещо, което улеснява изключително много борбата с престъпността. Конфискацията се произнася едновременно с присъдата, като преди това имуществото може да бъде заповирано.

Какво се случва с отнетото имущество ? Кой го управлява ?

Има агенция, която се грижи за управлението на имуществото от момента на неговото заповиране. Във Франция беше приет закон (закон Варсман), който позволява осъществяването на претърсвания на имуществото с цел не да се събират доказателствени материали, а с цел да се събере информация, която ще позволи по-нататъшната конфискация на това имущество. Това е много любопитно, защото двете неща вървят едновременно.

Колко време продължава едно разследване ?

Трудно е да се обобщи, зависи от характера на делото. Едно разследване може да продължи с години. В повечето случаи разследванията отнемат време. Принципът обаче е, че ЖИРС не биват сезирани за всички дела за организирана престъпност, а само за най-сложните, най-важните и най-емблематичните. Разследванията отнемат време, защото в ЖИРС, както вече споменах, се опитваме да достигнем до най-високите нива на престъпната организация. Иначе бихме могли да осъдим заловените лица, но идеята ни е, че това няма да е достатъчно ефективно. Затова например в някои от разследванията ни се е налагало да стигнем чак до Колумбия, което изисква дълги и сложни разследващи действия. Трудно е да се генерализира, защото продължителността зависи много и от характера на разследването. Разследването на убийствата трае обикновено с години, докато при по-елементарните е около шест месеца. Например, Франция осъществява задържания на т.нар. „go fast“ лодки (лодки, които развиват скорост от 120-130 км/ч и могат да бъдат преследвани само с хеликоптер), които се използват за трафик на наркотици. Франция е единствената европейска средиземноморска държава, която може да използва сила при залавянето на тези лодки. Разполагаме с елитни стрелци, които имат правото да стрелят по лодките. САЩ и Великобритания също го правят, но на Средиземноморието сме само ние.

В някои от разследванията ние стигаме до следи в Мароко, но тъй като Мароко няма разпоредби, които да разрешават екстрадицията на техните граждани, често пъти там опираме на камък. Въпреки че изпращаме магистрати на място, рядко се достига до положителни резултати, затова тези разследвания приключват по-бързо, в рамките на половин година.

Разследванията на казина и различните хазартни игри също предполагат по-продължителни разследващи действия. Във Франция по-голямата част от тях се държат от корсиканците. Това са прекрасни машини за пране на пари, които допринасят за натрупването на значителни финансови средства. Това са сложни за разследване дела, които изискват по-изискани техники и затова този вид разследвания отнемат повече време.

Сложността ли е всъщност основният критерий, който служи за разпределение на делата към ЖИРС ?

Да, това е един от критериите – ЖИРС не разглежда всички дела за организирана престъпност, а само най-сложните и емблематични. Другият критерий, който се взема предвид е каква ще е принадлежната стойност, ако даден случай се разследва от ЖИРС. Един от плюсовете например би бил бързината на производството, както и реактивността. Т.е. ние гледаме да си избираме делата, за да може ЖИРС да не се затрупва и за да може да има тази принадлежна стойност за случаите, които разследваме. В противен случай действията на ЖИРС могат да бъдат напълно парализирани. Затова законът говори за конкурентна компетентност между ЖИРС и обикновените съдилища, което означава, че ЖИРС нямат изключителната компетентност в тази сфера и местните съдилища също могат да разглеждат също толкова сложни дела за организирана престъпност. От 2008 г. насам в Марсилия са извършени около 80 убийства от т.нар. разчистване на сметки. ЖИРС е разследвала 7 от тях, останалите се гледат от другите съдилища.

С какви специални инструменти разполагате в ЖИРС за борба с организираната престъпност?

Единствената разлика е в методите, но процедурните правила са еднакви. Това беше изключително важен философски избор при институционализирането на ЖИРС. Ние не искахме да създадем извънредни юрисдикции, които исторически носят доста негативно отношение във Франция. Всички съдебни институции могат да използват специфичните инструменти, позволени за разследването на организираната престъпност. Това е принципът на пропорционалността, според който, ако става дума за организирана престъпност, в този момент, разследващите действия могат да бъдат много по-принудителни и накръняващи човешките права и свободи. Например може да бъде поставено устройство за наблюдение в жилищен дом, докато при обикновените дела това е невъзможно. Тъй като използването на специфичните методи на разследване често пъти е доста деликатно, на практика се получава така, че ЖИРС повече ги използват. Един от най-деликатните методи за разследване е внедряването на агенти под прикритие. Т.е. ще се изпрати агент под прикритие в дадена група, който ще е оправомощен да извършва престъпления с двойна цел: от една страна да опознае структурата на престъпната група отвътре, как функционира тя; от друга страна това е доказателствено средство, което според френското право, няма еднаква сила с останалите доказателства. Т.е. обвинението не може да бъде основано само на свидетелските показания на агента под прикритие. Необходими са и други доказателства. Това е гаранция, осигурена от Конституционния съд, според който този метод накрънява изключително много човешките права и свободи и е изключение от принципа за лоялност при събирането на доказателствата. Според френското законода-

телство, прокурорът е задължен да спазва лоялност при събирането на доказателствата. Провокацията към престъпление не може да се използва, за разлика от американската система.

Кой е органът, който решава за внедряването на агент под прикритие?

Задължително се разрешава и проследява от магистрат, това е сложен диспозитив във Франция. При нас разследването може да се ръководи или от прокурор, когато не е сезиран съдия-следовател или от самия съдия-следовател. Т.е. разрешението се дава или от прокурора или от съдия-следователя, в зависимост от това кой ръководи разследването. Офицерът, който отговаря за агента под прикритие докладва редовно на магистрата за действията в рамките на операцията под прикритие. Няма необходимост от това съдия да дава разрешение, но това е специфично за Франция, където прокурорът има доста правомощия, които не съществуват в другите страни. Прокурорът е независим при ръководене на разследванията. Той може да получава нареждания от главния прокурор или от министъра на правосъдието, но само в посока предприемане на разследване, а не прекратяване или отказ от разследване.

Прокурорът или съдия-следователят могат по всяко време да прекратят операцията под прикритие, но това, разбира се, не означава, че агентът ще трябва веднага да бъде изваден, защото в интерес на неговата сигурност е операцията да продължи. В тези случаи обаче информацията, която той придобива, не може да се използва в рамките на разследването.

Какъв е максималният срок на внедряване?

Няма максимален срок. Разрешението може да бъде подновявано безсрочно. Франция се различава от останалите европейски системи. Това е така, защото се ръководим от идеята, че трябва да достигнем до възможно най-високите нива на престъпната организация. Това обаче има своите недостатъци, защото разследванията на сложните дела изискват много време и средства, а това ни пречи да поемем по-голям брой разследвания.

В случаите, когато става въпрос за соноризация на помещение (поставянето на подслушвателни устройства) във всички случаи е необходимо разрешението на съдия-следователя, мнението на прокурора и разрешението на съдията по свободите и задържанята.

Съществува ли практика по делата на ЖИРС да се сключват споразумения с обвиняемите?

Не, нямаме такава възможност във Франция. Нашето законодателство разполага с разпорежда, според която можеш предварително да признаеш вината си, но това е валидно само за по-леките престъпления, за организирана престъпност не се използва. Това не е договаряне, защото на практика прокурорът предлага наказание, но няма договаряне нито по отношение на преследването,

нито по отношение на самото наказание. Той предлага наказание и ако обвиняемият го приеме, в този момент, делото се предава на съдия, който или може да потвърди или да откаже (по юридически причини или защото смята, че наказанието не е подходящо). Но това се използва за много леките престъпления, защото максималното наказание лишаване от свобода, което прокурорът може да предложи, е 4 месеца.

Във вашата презентация споменавате, че Франция ще последва примера на Италия и ще въведе института на „сътрудника на правосъдието“. Кажете ни нещо повече за това?

Да, това е отскоро, но приложението му се оказва трудно, защото се сблъскваме с редица юридически препятствия. Например предоставянето на напълно нова идентичност има последствия по отношение на гражданското състояние, сключването на брак, наследството и всичко това е сложно за управление. Съществуват също така и практически трудности, защото се изисква много добра програма за защита. Франция започва да има такава, но за съжаление струва изключително скъпо. Това, което е трудно за управление е продължителността на тази защита. Освен това, Франция не е толкова голяма държава. В Щатите например е по-лесно да изпратиш един човек в другия край. В Италия също функционира добре, но и там е много скъпо. Освен това Италия е много различна по отношение на структурата на организираната престъпност – италианската мафия е различна от френската организирана престъпност. Социалният контрол, който могат да осъществяват Камората или Нгранжетата е непознат при нас. Друга спънка е, че при нас има доста резерви т.е. хората се колебаят дали да свидетелстват или не, защото от морална гледна точка е много депресиращо. На този етап не е много използвана система във Франция, но е абсолютно задължително да я има, защото внедряването е невъзможно без наличието на система на „разкажките се“ – най-добротото внедряване е именно на „разкажало се“ лице, което да обясни кой какво прави, кой за какво е отговорен и т.н.

Трудно е също така официално да се даде статут на „разкажало се“. Например по отношение на информаторите, осигуряването на заплащане за тях е лесно, защото законът вече го предвижда. Но често пъти това, което те искат е намаляване на присъдите, които те трябва да изтърпят. Това обаче предполага публичност, защото френският закон повелява присъдите да се обявяват публично. Т.е. това би означавало да се разкрие лицето, което е предоставило съответната информация. А това излага хората на риск. Но така или иначе това е нещо задължително, особено за организирани престъпни групи, които са по-скрити и затворени.

Има ли в ЖИРС специализирана структура за връзка с медиите? Можете ли да опишете накратко правилата за конфиденциалност, по които се водят прокурорите по време на разследването. Имат ли прокурорите дискреция при разкриване на определена информация по време на разследването?

Няма изрична разпоредба по отношение разпространяването на информация. Законът предвижда, че прокурорът може да дава информация, включително и по текущи разследвания, защото във Франция съществува принципът, според който текущите разследвания са тайни, като един от основните аргументи за това е спазването на принципа на невинност, освен разбира се, стремежът към ефективност. Например в т.нар. афера Доминик Строс Кан, във Франция показването на снимки, на кадри с белезници съставлява престъпление, защото това накърнява принципа за невиновност. Въпреки това прокурорът може да дава информация, защото все пак не живеем в затворен свят т.е. прокурорът дава пресконференции, но нямаме говорител. Би трябвало да имаме такъв, даже желаем и изискваме да се назначи говорител, но на този етап не разполагаме с такъв пост. ЖИРС нямат много средства, ние сме около 80 (максимум 100) магистрата за цялата територия на Франция и това е модел, който действа с много малко средства. Единствено прокуратурата в Париж разполага с отдел за връзки с медиите.

Що се отнася до отношението на медиите към нашата работа, има един аспект, спрямо който има критики, като това е валидно само за Корсика. В тази област съществува една престъпна организация, която управлява един местен ежедневник и която не е доволна от действията, които се предприемат спрямо тази организация и спрямо вестника, защото 30-ина от нейните членове са вече в затвора. Това са привърженици на независимостта и затова казват, че естествения съдия за Корсика, това е корсиканският съдия, а не магистрат от ЖИРС, който се намира извън територията на Корсика. С изключение на този случай обаче, отношението на медиите е много положително, защото се показват резултати. Не защото едните магистрати са по-интелигентни от другите, но защото се следва логиката на концентрацията на средства, на специализацията на магистратите, които ще работят върху малък брой дела, които обаче са едни от най-сложните и емблематични.

Какви са типичните престъпни дейности, които разследва ЖИРС в Марсилия?

В Марсилия имаме типология на престъпленията, която не се среща никъде другаде. Повече от половината от делата са за трафик на наркотици (кокаин, канабис). Във Франция по голямата част от трафика на наркотици се отнася до канабиса. Това провокира различни проблеми, включително и социални, отнасящи се до присъствието и действията на държавата, на властите в предградията. Съществуват престъпни групи (трафиканти), които се опитват да контролират цели територии, основавайки се именно върху етнически връзки. Често пъти това са емигранти от Северна Африка (Алжир, Мароко).

Една четвърт от делата са в категорията разчистване на сметки (убийства). Останалото е изнудване, търговия с оръжия, сводничество. Опитваме се също така много да работим дела, свързани с финансови и икономически прес-

търпления, защото често пъти причините за убийствата са финансови, а и трафикът на наркотици също има сериозен финансов аспект. Имаме доста дела за пране на пари. И една малка част от делата са за по-традиционни престъпления като измами с банкови карти, корупция, търговия с влияние. Тези последните престъпления са най-често срещани в Южна Франция.

Какви съвети бихте дали на българските ви колеги?

Да имат много смелост и кураж и много решителност. Предполагам те вече ги имат. Това е най-важното. Залогът е толкова голям. Днес има цели държави, които са контролирани от организираната престъпност. Например в Африка, в Южна Америка ООН смята, че това е една от основните заплахи за тези страни. Мексико води истинска война, в буквалния смисъл на думата, срещу криминалните организации, която до този момент е взела 60 000 жертви. Това е впечатляващо! Затова залогът е голям, защото там където има организирана престъпност, няма демократична държава и няма защита на гражданите, нито на свободите. Затова трябва да притежаваме решителност и кураж. Франция има шанса да бъде в една глобална ситуация, която улеснява значително нещата. Както вече казах, нямаме убийства на магистрати, няма насилие срещу семейства на магистратите. Имаме силна държава, силни разследващи служби, които имат власт. Т.е. при нас е много по-лесно, отколкото в една държава, в която корупцията е сериозно явление. Въпреки че магистратите във Франция нямат по-високи заплати от хора, които са например на по-властови и важни позиции, корупцията сред магистратите в никакъв случаи не е икономически очевидна, нито морално приемлива. В други страни обаче, възнаграждението на магистратите е по-ниско, животът е труден т.е. напрежението е високо.

Другият съвет, който мога да дам, то всъщност не е съвет, а по-скоро едно наблюдение: задължително трябва да работим съвместно. Няма ефективна борба с организираната престъпност, ако няма сътрудничество. Криминалните организации, които действат на територията на Франция, България, Италия и т.н., ще вложат парите си другаде и ръководителите на тези групи ще си почиват другаде. Затова трябва да можем да предприемаме действия навсякъде. Ние имаме различни съдебни системи, различни култури и традиции, но това не е препятствие, най-вече в Европа. Ние споделяме еднакви ценности, тези от Европейската конвенция за правата на човека – правова държава, която защитава обществата и свободите. Т.е. принципите са еднакви, но ние ги прилагаме чрез различни инструменти. Това, което има значение е ефикасността, без значение, че се постига по различен начин. А това предполага съвместни действия. Затова и с радост приех поканата за този обучителен семинар. Ние имаме много добро сътрудничество с българските колеги. Единственото, за което съжалявам е, че не можем да им помагаме по-същия начин. Сигурен съм, че във Франция има, даже имаше няколко такива дела, престъпни босове, които идват на почивка при нас (на Лазурния бряг или в ски курортите), срещу които ние бихме могли

да предприемем действия по искане обаче на българските колеги. Но за съжаление не получаваме подобни искания. А в Марсилия, край Лазурния бряг, има много ваши представители на организираната престъпност, които са изключително спокойни и тихи. Има и много италианци, които идват там. Затова трябва да развиваме сътрудничеството си в рамките на разследванията. Трябва да използваме ресурса и на Евроджъст. Хубаво би било да можем да си разпределяме разследванията. За мен няма значение, че член на организирана престъпна група, върху която работят френските власти, ще бъде съден в друга държава в Европа. Разбира се, той ще бъде съден по други правила, може би и присъдата ще е различна от тази, която би получил във Франция (а по принцип присъдите, произнесени във Франция, са строги). Но това няма значение. Важното е, че има сътрудничество, разпределение на задачите. Трябва да се опитаме да приемем, че не само трябва да се отстъпват разследвания, но също така и да ги разпределяме. А това е възможно при едно условие – да си имаме взаимно доверие. Затова едно от основните неща е доверието. Европейските съдебни системи трябва да си имат взаимно доверие. Когато говоря за доверие, имам предвид, че трябва да има капацитет за споделяне на информацията.

Интервюто проведе Рада Смеговска-Тонева

ПРОКУРОР АНДИ ЯНГ, КРАЛСКА ПРОКУРОРСКА СЛУЖБА НА ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Анди Янг има над 20 години стаж като прокурор, а от 2004 г. е в Кралската прокурорска служба. Той е заместник-ръководител на отдела за борба с организираната престъпност на Кралската прокурорска служба на Великобритания в Бирмингам. Прокурор Янг беше лектор на семинар по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“ на 11 април 2013 г.

Каква е структурата на Кралската прокурорска служба на Великобритания, колко прокурора работят в нея? Как териториално се разпределя Вашата работа?

Кралската прокурорска служба е разделена на 13 географски района, всеки от които е свързан и с подразделенията на полицията. В допълнение имаме отдели, които разглеждат делата за тежка престъпност, специални престъпления, измами, организирана престъпност, както и отдел антитероризъм.

В отдела за организирана престъпност работят 80 човека, и половината от тях се занимават само с дела за конфискация на имущество. Освен това имаме и друг персонал, който подпомага отделите, така че общо работят около 120

човека. Кралската прокурорска служба има офиси в Лондон, в централната част на страната и на север, но работим по случаи в цялата страна. Страната е разделена на три региона, но в зависимост от работата прокурорите от Службата пътуват навсякъде. Що се отнася до разследването, работим преди всичко в сътрудничество с Агенцията за тежка организирана престъпност, СОКА (Serious Organized Crime Agency, SOCA), която е национална агенция, тъй като ние разследваме там, където са случаите. Така например моят офис е в Бирмингам, но може да се наложи да работя на 200 км от града.

По колко дела средно на година работите?

Трудно е да се каже по колко случая на година има средно един прокурор, различно е всяка година. Например, в момента имаме около 250-300 случая за цялата страна, от тях 75-80 са в Бирмингам. Някои от тях са големи дела, с много обвиняеми лица по тях. Аз самият работя по около 15 случая, но не всички от тях са активни, т.е. само 2-3 са в съдебна фаза. Работим по тези дела от началото на разследването до края на процеса.

Какви критерии използвате, за да се квалифицира едно престъпление като „организирана престъпност“? Напр., формални – брой на членовете на престъпната група или други?

За разлика от България, във Великобритания нямаме формални критерии за определяне на престъпление като организирана престъпност; 98% от нашите случаи се разследват от СОКА. Освен тях се занимаваме и с други по-важни дела. Ние определяме какъв е случаят и по принцип разделяме престъпленията на три нива – първото ниво е местно, в града или областта; второто ниво е между регионите, и третото е национална и транснационална престъпност. Моят отдел работи по национални и транснационални случаи.

Що се отнася до сътрудничеството със СОКА, то е изключително тясно. Един от нашите офиси се намира в тяхна сграда и ние сме в постоянен контакт. Имам предвид, че аз или моите колеги просто можем да вдигнем телефона или да почукаме на вратата на колегата от СОКА, а същото правят и те. Говорим за такъв тип взаимодействие.

Агенцията в скоро време ще поеме и повече задължения, що се отнася до национална престъпност. Другите институции, с които работим включват Кралската служба по приходите, митниците, които също имат правомощия да разследват, полицията, разбира се, и партньори извън страната.

Работили ли сте с български служби по някои случаи?

Да, имам един случай, но той всъщност не стигна доникъде, просто те пресанаха с престъпната си дейност, така да се каже. Не ми се е налагало да търся формално съдействие от български колеги, не съм и запознат със случаи, които са обект на съвместно разследване. Всъщност в Бирмингам нямаме много случаи, които да включват български граждани.

Известни ли са българите с престъпна дейност във Великобритания? Каква е типичната престъпна дейност, с която се занимават те?

Не бих казал, че има някакви типични модели на българска престъпност във Великобритания. По-скоро те се появяват в различни престъпни групи, но няма типични престъпления. Някои от тези, по които аз съм работил, включваха трафик на наркотици, имаше един български химик, беше навсякъде в страната, някои случаи с измами, това е. В региона няма много българи, специално за Бирмингам, но има много албанци, косовари, румънци.

В последно време чувате много, че Вашата страна се подготвя със специални мерки за 2014 г., когато се очакват много емигранти от Румъния и България. Какво се случва, очаквате ли нарастване на престъпността?

Да, има такива настроения, но никой не иска да спре хората, които ще дойдат да работят в страната. Взимат се превантивни мерки, но това е на местно ниво. Не мисля, че ще има покачване на нивото на престъпност сред българските граждани във Великобритания. От друга страна, има и много англичани, които идват във вашата страна.

По мое мнение българската престъпност във Великобритания не е голям проблем, сравнен с тази на групи от Албания, Румъния, Китай, Пакистан; за мен България не представлява риск в това отношение. В кръга на шега, в разговор с албански колега споменах, че нивото на престъпност при тях трябва да е много ниско в момента, защото всички престъпни групи са емигрирали при нас. По тази причина не очаквам и големи промени през 2014, когато ще паднат ограниченията на пазара на труда за румънски и български граждани. Например, в страната има много голяма общност от поляци, които работят, но те не са голям риск що се отнася до престъпност. Надявам се това да бъде и ситуацията с българите, които биха пристигнали следващата година.

Да поговорим за размера на присъдите по дела за организирана престъпност и процента на осъдителни присъди?

От случаите, които стигат до съда, много голяма част завършват с осъдителни присъди. Това са около 85-90 процента. Не бих могъл да дам някакво число за размера на средната наложена присъда, тъй като престъпленията са различни, участието на обвиняемите също; да речем, престъпник на ниско ниво може да получи 2 години, а някой на по-високите нива – 22 години. Причината за успешните дела е работата по разследването и доказателствата, които успяваме да съберем. Не се случва да загубим дело, защото нямаме достатъчно доказателства, обикновено е някаква процедурна грешка. Прокурорът е този, който решава дали да се придвижи делото към съда, дали имаме достатъчно основания да спечелим делото. Почти няма дело, по което да е извършено цялостно разследване, от което да сме се отказали.

В това отношение има много разлики между начина на работа на английските и на българските прокурори. Със сигурност, аз и моите колеги имаме повече ресурси, технически и други, които можем да използваме при разследванията. Обикновено ние имаме разследващи екипи, докато тук в България, доколкото разбирам, има по един следовател, работещ по определено дело. Мисля, че българските колеги са по-натоварени от нас, що се отнася до броя дела, по които работят.

Основните разлики са в законодателството тук и в моята страна, целият подход е различен. Например, в България има престъпление за членство в престъпна група, което при нас не съществува, ние наказваме престъпления като конспирация или съгласителство за извършване на престъпления, или просто хващаме престъпниците в момента на извършване на престъпен акт. Също така, ние имаме и повече техники за разследване, не само техническо оборудване, но и методи на работа.

Например имаме право да конфискуваме имущество по време на разследването: ако спрем кола и намерим в нея 5, 10, или 100,000 паунда и имаме основание да смятаме, че са престъпно имущество, можем да ги конфискуваме. Запозореният трябва да докаже какъв е произходът на парите. По този начин успяваме да видим цялата картина, свързани престъпления и т.н. Българските колеги се учудиха, че можем да извършим такива действия, тук вероятно биха се появили въпроси за нарушаване на човешките права и т.н.

На какъв етап от разследването обезпечавате имущество на престъпниците? На какво разчитат прокурорите във Великобритания за отнемане на престъпно имущество – на наказателни или граждански процедури?

По принцип, можем да запорираме имуществото на престъпните организации или на отделни лица по всяко време, обикновено се прави по време на извършване на ареста. Ако го направим преди това, престъпните организации могат да се опитат да скрият имуществото си. Ако съществуват опасения, че престъпниците ще укриват имущество, ще издадем заповеди за заповор. Обикновено тази процедура се прави, когато имаме достатъчно доказателства за наличието на т.нар. престъпен начин на живот. Това означава, че е налице имущество и състояние, което не може да се докаже като придобито от легални източници.

За конфискация използваме повече наказателната процедура, защото дава повече възможности. Всъщност, в момента се очаква промяна на законодателството, специално що се отнася до гражданската конфискация. С очакваните промени ще имаме възможност да конфискуваме имущество на британски граждани, независимо в коя точка на света се намира то. В процедурите по гражданска конфискация прокуратурата трябва да докаже престъпният произход на имуществото. В случаите, в които има присъда по наказателно дело, съдът приема, че става дума за престъпно имущество и може да го конфискува.

Какво бихте посъветвали българските си колеги в това отношение?

Ако българските ми колеги намират методите ни на работа полезни, могат да се направят съответните промени в законодателството. Обикновено, конфискацията върви с други процедури, с наблюдение и проследяване, за да се докаже, че имаме случай на пране на пари например.

Какъв е размерът на конфискуваните престъпни активи във Великобритания по дела за пране на пари и от гражданската конфискация?

Данните, които имам, показват, че за 2008 г. общата конфискувана сума е 124 милиона паунда, за 2011 г. тя достига до 175 милиона. Ако мога така да се

изразя, ставаме все по-добри в работата си и това се дължи на новото законодателство относно конфискацията, което беше прието през 2003 г. То е доста по-ефективно и позволява да се отнемат големи ресурси от престъпниците и престъпните организации.

Какво се случва с тези пари във Великобритания? Как ги управлявате? Съществува ли фонд за управление на подобни активи и ако да как е структуриран той?

Да, съществува фонд за управление на конфискуваните средства. Една част от парите във фонда отива за компенсации на жертви на престъпления, 50% отиват към държавната хазна, а останалите пари се разпределят между институциите – полиция, СОКА, други организации. Те се използват както за подпомагане на тяхната работа, например разследване, така и за различни други проекти по превенция на престъпността, работа в общността и др. Разбирам, че и в България се предвижда създаване на такъв фонд, но трябва да се изчака провеждането на избори и съставянето на ново правителство, което да се заеме със задачата.

Убеден съм, че конфискацията на имущество е много ефективен начин за борба с престъпността, по-ефективен дори от лишаването от свобода. Конфискацията отнема облагите от извършването на престъпления и основната причина за извършване на престъпления. От друга страна, това е и много силно послание към обществото, защото показва, че престъпните организации могат да бъдат разрушени – след като се отнеме имуществото им става много по-трудно те да продължат престъпната си дейност. Разбира се, конфискацията може да има и превантивен ефект.

Какви специални разузнавателни средства използвате в работата си? Кои от тях използвате най-често? Какви режими на регулация съществуват?

Средствата, които можем да използваме, са най-различни: от проследяване и наблюдение на определени лица, с автомобил или пеша, до употребата на електронни разузнавателни средства, инсталиране на подслушвателна апаратура в домовете на заподозрените, видео наблюдение, автоматично разпознаване на регистрационните табели на автомобили, агенти под прикритие, информатори, и др. За всичко това съществуват регулации, които трябва стриктно да спазваме: за проследяването, което не включва влизане в дома на заподозрените, е нужно писмено разрешение от висш служител в полицията. Когато става дума за влизане в дома на лицето, за да се поставят съответните подслушвателни устройства, е необходимо разрешение от т.нар. комисари по наблюдението, повечето от тях съди, вече пенсионирани, които преценяват необходимостта от тази стъпка и дават разпореждане. Режимът за издаване на такива разрешения е наистина много стриктен, за да не се допуска нарушаване на човешките права в процеса. Всяко искане за използване на такива техники трябва да доказва необходимостта от него, да бъде пропорционално, да се гарантира, че няма да има странични последиствия за трети страни и т.н. Такива искания могат да се разрешат и в спешни случаи, но в рамките на няколко дни трябва да се оформят документално, по съответната разрешителна процедура. Обикновено, това от-

нема 1-2 седмици. След като се получи разрешение, трябва на всеки три месеца да се докладва на съдията, може да се поиска удължаване или прекратяване на процедурата. Но и ние, както и българските колеги тук, винаги сме мишена на критики по отношение на използването на такива средства.

Що се отнася до използването на агенти под прикритие, за това важат същите процедури и разрешителни режими. Трябва да сме много внимателни при използването на такива агенти – има много неща, които могат да се объркат и е много важно поведението на агента, за да не бъде той принуден сам да извърши престъпни действия или пък да подтикне друго лице към такова престъпление. В моята практика имам само два случая от последните 20, по които работих, когато се наложи да се използват агенти под прикритие. Понякога се налага да използваме такива агенти и по случаи в чужбина.

Съществува ли практика във Великобритания да се сключват споразумения с обвиняемите? При какви условия е възможно прокурорите да предложат споразумение?

Като прокурори, имаме определени правомощия. Например, можем да разрешим използването на т.нар. disclosure notices (документ, който изисква от определено лице да сътрудничи с информация на властите), които СОКА или полицията издава. Чрез тях можем да получим информация и доказателства, свързани с някакво престъпление, те са много по-ефективни и по-бързи отколкото една заповед за обиск или разпорежба на съда.

Що се отнася до сключването на споразумения, можем да предложим на обвиняемите имунитет в случай на определено разследване, когато те решат да съдействат и свидетелстват срещу техни съучастници; можем да предложим и по-ограничена форма на имунитет, за определена част от престъплението. Съществува формата и на сътрудници на правосъдието. В този случай, обвиняемите сключват споразумение с прокуратурата и предоставят доказателства за участието им в престъпления и свидетелства за съучастниците си. На тази база съдията може да редуцира присъдата им с до 2/3 от полагаемото се наказание. Такива споразумения могат да се сключат и в големи случаи на измами, в които обвиняемият се съгласява да признае участие в конкретни престъпления. Смисълът за сключване на такива споразумения е, че това може да спести много от разходите за водене на съдебно дело. Във всички случаи, един от неформалните критерии, от които прокурорите се водят в решението дали да предложат споразумение е и цената на съдебната процедура. Обвиняемите също търсят такива споразумения, системата на английското право позволява такава стъпка, но в последна сметка е в правомощията на прокурора да реши какво да приеме.

Съществува също и програма за защита на свидетелите, която е гостатъчно ефективна, но моят опит показва, че всъщност самите лица, включени в нея, я провалят. В повечето случаи те решават да се видят с техни роднини или приятели и това ги излага на риск и проваля програмата.

Какво Ви направи впечатление от българския опит за борба с организираната престъпност? Какво е мнението Ви за съществуването на специализирани съд и прокуратура?

За първи път съм в България и това, което прави впечатление, след кратките ми разговори тук е, че цялата законодателна система е изключително формализирана и това затруднява работата на прокурорите. Те могат да загубят даден случай заради някаква процедурна грешка. Това са неща, които английската система се стреми да избягва и редуцира такава формалност. Що се отнася до специализираните институции, като цяло, смятам, че те са полезни. По този начин се придобива опит и експертно знание, особено за съда. Във Великобритания съществува определен протокол със съдилищата, които гледат дела за организирана престъпност. Това улеснява работата и създава условия съдиите да натрупват опит в тази област.

Струва ми се, че законодателството и стъпките за конфискация на имуществото вървят в правилната посока. Както разбирам, предстои и ревизиране на Наказателно-процесуалния кодекс. Запознат съм също и с последния доклад на Европейската комисия за съдебната система, в който се споменава, че има нужда от промяна и напредък в определени области. Но, честно казано, шест години са много малко време, за да искаме радикален напредък. Винаги ще има критики – има ги и към съдебната система в нашата страна. Не можем винаги да сме прави и да постигаме най-добрите резултати.

Как се обучават прокурорите, специализирани в противодействие на организираната престъпност във Великобритания?

Има много възможности за обучение и квалификация на прокурорите и съдиите. Всички съдии всъщност са били преди това адвокати и някои от тях може да са работили по дела, свързани с организирана престъпност. Като прокурор, аз минавам през различни обучения, например, за използване на различни методи на разследване, работа с нови комуникационни средства, разчитане на телефонни комуникации, използване на компютърна информация по дела, и др. Това са области и компетенции, които не биха били нужни в работата на един обикновен прокурор.

Всеки прокурор и съдия трябва да преминава през обучение ежегодно. Обучението се организира от Кралската прокурорска служба. От друга страна, ако аз организирам и провеждам обучение за персонала на СОКА, това важи и като обучение за мен самия, защото аз трябва да подготвя целия процес.

Какви препоръки бихте дали на българските си колеги? Какви са най-важните неща, според Вас, по които ще трябва да се работи в бъдеще?

Както казах, това е моето първо посещение в България. Едно от нещата, които смятам за принципно важно е съвместната работа и тясното сътрудничество между прокуратурата и разследващите, между отделните юрисдикции, за да се гарантира успеха на общата работа. Това се отнася както до националните институции, така и до международното сътрудничество. Например, в разговора си с колеги от комисията за конфискация на имуществото разбрах, че в

определени случаи са необходими оригинални документи от английските служби. Оттук нататък аз ще мога да бъда по-полезен, когато работим по съвместни случаи. Друг аспект, който смятам за важен, е приемането на мерки, за да се предотвратят рецидиви и нови престъпления. Това могат да бъдат заповеди за ограничения на пътуване, за предотвратяване на престъпления и др. (чието нарушаване само по себе си е наказуемо). Както казах вече, конфискуването на престъпно имущество е един от най-ефективните начини да се ограничи престъпността.

От друга страна, областите, в които виждам необходимост за допълнително сътрудничество между нашите две страни, е общ преглед на спецификите и разликите в законодателните системи и наказателните процедури. Както споменах, има фундаментални разлики в подхода и по-добро познаване на двете системи ще осигури и по-качествено сътрудничество. На общеевропейско ниво, мисля, че трябва да се поощрява практиката на съвместни разследващи екипи, дори в условията на намаляващо финансиране. Това ще подобри значително и комуникацията между институциите в отделните страни; тук разбира се говорим и за преодоляване на езиковата бариера. Със сигурност обаче, когато познаваш колегите си от другата страна, много по-лесно е да вдигнеш телефона и да потърсиш информация или друго съдействие.

Интервюто проведе Снежина Атанасова

ПРОКУРОР ДИВЕРКЕ СТИКЕЛБРУК, ПРОКУРАТУРА НА КРАЛСТВО НИДЕРЛАНДИЯ

Диверке Стикелбрук е прокурор в Националната прокуратура на Кралство Нидерландия от осем години. Работи в отдела за противодействие на трафика на хора и международната организирана престъпност. Прокурор Стикелбрук беше лектор на семинар по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“ на 25 октомври 2012 г.

Как се насочихте към кариера в прокуратурата?

Повече от 60% от прокурорите в Холандия са жени – това е „женска“ професия. Решението да работя за прокуратурата бе продиктувано от желанието да помагам на жертвите на престъпления. За мен това винаги е бил най-важният аспект от работата ми.

Каква е структурата на прокуратурата в Холандия? Какви са специфичните отговорности на прокурорите? Имате ли специализиран съд или прокуратура, която се занимава с организирана престъпност?

Националната прокуратура е отговорна към две отделни институции; от една страна, съдилищата разглеждат работата на Националната прокуратура и на полицията. От друга страна, министърът на правосъдието има поли-

мическа отговорност за изпълнението на задачите на институцията, и той подлежи на контрол от двете камари на Холандския парламент. Политиците в тази област винаги са в дневния ред на консултациите между прокуратурата и министъра. Министърът отговаря за общите политики по разследване и за прокуратурата. Той рядко се намесва в индивидуални случаи, независимо, че може да даде инструкции към прокурорите след консултации с Бюро на прокураторите (независима институция над Националната прокуратура).

Организацията на прокуратурата съответства на организацията на съдилищата в Холандия. Първо, имаме районни съдилища, след това са окръжните съдилища, апелативните съдилища и Върховният съд. Националната прокуратура (National Public Prosecutor's Office (NPPO)) е връзката между Публичната прокурорска служба (Public Prosecution Service) и службите за разузнаване и сигурност. Една от задачите ѝ е да развива нови методи за разследване на финансови престъпления, напр. изпирене на пари. Службата също отговаря за координирането на действията в борбата срещу тероризма, трафика на хора и други престъпления. Бюроът на прокураторите има задача да развива експертиза в областта на специалните техники за разследване и киберпрестъпления.

Националната прокуратура често подпомага други прокурорски служби, със съдействие, напр. защита на свидетели, координация на действията на Централната служба за криминално разузнаване. Различните офиси имат юрисдикция върху определени криминални престъпления, напр. службата в Амстердам отговаря за престъпления, свързани с хероин; в Ротердам – с кокаин и тероризъм; в Ден Бош – синтетична дрога; в Цволе – трафик на хора и контрабанда на хора. Службата, с която аз работя, е в Ротердам, така че за повечето случаи трябва да пътувам до Ротердам, както и до други градове, в които са извършени престъпленията.

Нашият офис работи по дела в цялата страна, но нямаме специализирана структура, така както е в България. В нашия офис има 25 човека; повече от 200 работят в структурата на Националната прокуратура. Средно, един прокурор работи по около 30 случая едновременно. В момента аз работя по 8 случая, и всичките са на различен етап. Един от случаите е свързан с български престъпници и жертви от град Сливен. Имаме съвместен разследващ екип с български прокурори, които работи по случая.

Какви са критериите един случай да бъде квалифициран като организирана престъпност? Формални критерии (напр. брой членове на престъпната група?)

Формалните критерии обикновено включват: група от двама или повече участници, която не е създадена случайно, която има продължителен период на съществуване, целите на групата са да извършва престъпления, групата извършва престъпления с цел постигане на материални и нематериални печалби.

В моята работа престъпните групи, с които съм работила са включвали повече от двама участници.

Какви са типичните престъпления на организираната престъпност в Холандия?

Между типичните могат да се нарежат трафик на наркотици, изпирание на пари, измами, контрабанда на хора, трафик на хора, трафик на оръжия. Трудно ми е да определя процент на конвенционалната и организираната престъпност, по-лесно се регистрират престъпления на конвенционалната престъпност, защото жертвите се оплакват в полицията. Имахме например организирана престъпна група от Полша, специализирана в кражби, което също е организирана престъпност.

Считате ли трафика на хора за типично престъпление на български криминални групи в Холандия? От Вашия опит, сътрудничат ли си българските и холандските престъпни групи? Какво според Вас прави Холандия атрактивна за българските престъпници?

Най-общо, типични престъпления са кражби от магазини, кражби по домовете, трафик на хора, трафик с цел сексуална експлоатация. За мен специално, това е трафикът на хора. През 2010, 5% от осъдените престъпници в Холандия са български граждани. Българските групи обаче не си сътрудничат с холандските, предполагам, защото всеки иска да запази печалбата за себе си. Също така, що се отнася до трафика на хора, престъпните групи предпочитат да комуникират с жертвите си на родния език, по-лесно е когато те говорят един и същ език. Това е причината да няма сътрудничество между български и местни престъпни групи. В момента имаме доста случаи на трафик на хора – на български граждани – в Утрехт и в Амстердам.

Виждате ли някаква връзка между регулациите на проституцията в Холандия и случаите на трафик на хора? Легализирането на проституцията как се отразява върху трафика на хора и борбата срещу него?

Проституцията в Холандия е легална, има система на лицензиране и местните власти са отговорни за контрола върху нея. Съществуват също и забрани за наемане на работа на малолетни. Основното тук е стриктният контрол върху системата за разрешителни, някои полицейски районни имат специализирани екипи, които наблюдават местата, на които се упражнява проституция.

Отношението към проституцията в Холандия е като към всяка друга професия, макар че аз самата не мисля така, не може да се сравнява с това да си прокурор или лекар. Но поради това, че системата е такава, трудно е да се убедят съдиите в едно дело например, че проституиращите са принудени да го правят. В определен смисъл, ние се занимаваме с проблем, който изобщо не засяга само Холандия, но се опитваме да го решим по холандски начин, смятайки, че е право на жената да реши каква професия да упражнява.

Обикновено прокуратурата обжалва всяка присъда, в която трафикант или сводник е оправдан, имаме и много обществени кампании да информираме за връзката между проституцията и трафика на хора. Имам нужда от много голямо внимание от страна на медиите, за да покажем, че 80-90% от проституиращите в Холандия са жертви. Вярвам също, че съдиите имат нужда от по-голяма специализация, за да разбират по-добре подобни случаи и за да не бъдат оправдавани престъпниците. По нашето законодателство, вече можем да започнем дело за трафик, напр. само по подозрителни трансфери на пари и това помага.

В общи линии, холандското общество смята, че проституцията трябва да е легализирана, но трябва да се контролира много сериозно. За да проституираш, трябва да си регистриран като собственик на бизнес, идеята е да се знае кой откъде идва, къде ще работи, и да се контролират условията на труд. Но това не променя основната позиция, че проституцията е легална. Убеждението на обществото е, че с повече регулации може да се контролира и престъпността.

Колко случая на организирана престъпност, средно на година, има в Холандия? Колко от случаите завършват с осъдителни присъди, какъв е средният размер на присъдите?

На година обикновено имаме 150-200 случая. Между 50-70% от тези случаи завършват с осъдителни присъди, но размерът на присъдите все още е твърде малък. През 2010 г., присъдите за трафик на хора с цел сексуална експлоатация бяха средно 1,8 години затвор, и 1,4 години затвор за трафик на хора с цел трудова експлоатация. Но имаше и един голям случай на трафик на хора, с престъпник от турски произход, който беше осъден на 15 години, изключително брутален, експлоатиращ 6 жени. Но съдът му даде разрешение да посети семейството си и той избяга! Избяга в Турция, и тъй като Турция няма спогодба за екстрадиране с Холандия е вероятно да не бъде открит. Все пак се надяваме, че някой ден ще бъде хванат отново. Що се отнася до присъдите, имаме определени насоки, които следваме, какви присъди можем да очакваме в отделните случаи. Но в последна сметка, дори да искаме тежки наказания, всичко е в ръцете на съдията. Статистиката, която е притеснителна, показва, че от 100 случая на трафик на хора, половината завършват с оправдателни присъди. Причината е, че в последните години трафикантите смениха методите си на работа и набиране на момичета: те вече не употребяват толкова насилие, колкото преди, техните методи са „по-меки“ – напр., представят се за приятели, любовници на момичетата, и така ги вкарват в мрежата за проституране.

Що се отнася до процесите, обикновено едно дело трае около 9 месеца, но тъй като случаите с трафик на хора са по-сложни, обикновено те траят година.

Какви специални методи за разследване на организирана престъпност използвате?

Различни методи, най-често подслушване. Мисля, че Холандия е една от страните с най-висок процент на използване на подслушване. Процедурите за разрешение да доста леки. Използваме също и наблюдение, специални технически средства, агенти под прикритие, контролирани доставки, доверителни сделки и др. Решението може да се вземе от прокурор, но трябва да има разрешение от съда, за да се извърши обиск в жилището на заподозрения. Проблемът е не толкова да се вземе разрешение от съда, а недостигът на хора, за да извършват всички тези действия по случаите, които работим.

На какъв етап от разследването обезпечавате престъпното имущество? На какви процедури – криминални или граждански – разчитате за конфискация на имущество?

В деня на ареста може да запорираме имуществото. Това може да стане и ако лицата са само заподозрени. Запорираното или конфискувано имущество е под контрола на съда докато тече делото и се произнесе присъда. Много престъпници прехвърлят имущество на други хора, и тогава имаме други процедури. Имаме специална служба, която се занимава с конфискация, обикновено работим с тях когато става дума за големи по размер престъпни активи или за имущество в чужбина.

Смятам, че конфискацията на имущество е един от най-добрите начини да се справим с престъпността. Миналата година конфискувахме имущество за над 50 милиона евро, и всичко това отива в държавата. Това не е много, като се има предвид, че всяка година се печелят милиарди от престъпна дейност, но все пак е важен фактор в противодействието на престъпността.

Какъв процент от конфискуваното имущество е по наказателни дела и какъв по граждански дела? Как се управляват конфискуваните средства? Имате ли специален фонд за управление на конфискувано имущество, каква е неговата структура?

Ако си осъден да платиш глоба, престъпното имущество ще бъде използвано, за да се плати глобата. Ако например кола е била част от престъплението, тя се конфискува. Нямаме специален фонд за управление на конфискуваното имущество, всичко отива в сметките на държавата и тя преразпределя парите по пера. Може да се даде на определени организации, които помагат на жертви на престъпления и т.н.

Какви са условията за достъп до информация – банкова, данъчна, и др., при разследване? Съществува ли централен регистър с такава информация, имате ли електронен достъп до нея?

Обикновено комуникираме с банките и те сътрудничат с нас, общо взето без проблеми. Но е по-трудно, напр., когато искаме информация от самолетни компании или пък със системите за бързи парични преводи. Нямаме директен достъп до сметките на гражданите.

Участвали ли сте в съвместни разследващи екипи с колеги от България? Как оценявате това сътрудничество, успешни ли са екипите?

Сътрудничим си много добре. Нашата работа е улеснена, защото в голяма част от случаите се опираме на международни конвенции. Нямаме право да водим дела тук, но това е работа на българските колеги. Когато започнем работа по дело, ако присъдата е ефективна, конфискуваното имущество, напр., се връща в България. Можем да съдим и български престъпници в Холандия, ако престъплението е извършено там, и присъдата пак ще бъде в полза на страната ви.

Това, което ми прави особено впечатление, е сходството на системата в България и Холандия. Имаме такива съвместни екипи и с колеги от Англия, но тяхната система е много по-различна и това понякога затруднява сътрудничеството. Съвместните разследващи екипи с български колеги (работила съм с прокурори от Сливен) бяха много ефективни, защото комуникираме директно, не е нужно да изпращаме постоянни искания за данни, за справки и др., те бяха при нас в Холандия, ние пътувахме до България. Най-трудна всъщност е езиковата бариера, никой от българските колеги не говори английски и използването на преводач затруднява съвместните действия в много случаи.

Отчитам също, че другите европейски страни са много по-напреднали и имат повече опит, но виждам, че България полага големи усилия в тази посока. Колегите са много отворени и готови да помогнат. Но трябва също да кажа, че тук те работят при много по-тежки условия, отколкото ние: нямат достатъчно техника, достатъчно компютри и др. Колегите в Сливен работят при съвсем различни условия от тези на моите колеги в Холандия. Но успяваме да работим съвместно, и успешно, досега.

Смятате ли за необходимо съществуването на специализирани институции – като специализираната прокуратура и съд в България?

Съществуването на национална институция, която да контролира целия процес е добро работно решение; от тази гледна точка, да, съществуването на специализирани институции за борба с организираната престъпност е обосновано.

Какво бихте пожелали на българските си колеги?

Мислете творчески! Престъпниците знаят много и трябва винаги да сме една стъпка пред тях. Когато разследваме престъпление, първото нещо, което правим, е да подслушваме телефоните – но престъпниците знаят това и се предпазват. Така че, повече въображение ще ни помогне да успеем в борбата с престъпността.

Интервюто проведе Снежина Атанасова

ПРОКУРОР ВАЛТЕР ЗЕЛТЕР, ПРОКУРАТУРА НА ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ

Валтер Зелтер има 30 години стаж като прокурор. В своята кариера е заемал ръководни позиции в различни прокуратури в Германия, включително Главен прокурор на Федерална провинция *Северен Рейн – Вестфалия*. Прокурор Зелтер беше лектор на семинар по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“ на 21 март 2013 г.

Каква е структурата на прокуратурата във Федерална република Германия? Има ли някаква специализация на звената и прокурорите и каква е тя?

Когато говорим за структура на прокуратурата в Германия трябва по принцип да говорим и за организацията на съдебната система. Но в момента ще говоря само за наказателното правораздаване. Гражданското съдопроизводство е по-различно и няма да говоря нито за специализираните съдилища относно социални въпроси, трудови, административни, конституционни и т.н.

Немската правосъдна система е базирана на разделението на съдебната система в провинциите. Най-ниското ниво в Германия, точно като в България, са районните съдилища. Те са компетентни да правораздават, когато става дума за гребна и средна престъпност и могат да определят наказания до четири

години лишаване от свобода. В рамките на самия районен съд има две разновидности – отделният наказателен съдия, който може да налага наказание до две години, и съд със съдебни заседатели, който може да налага наказания до четири години. За разлика от България на ниво районни съдилища няма прикрепени районни прокуратури. В България прокуратурите са прикрепени към съдилищата, т.е. има районна прокуратура към районния съд, окръжна към окръжния, апелативна към апелативния съд, касационна прокуратура към касационния съд. В Германия нещата са по-различни и всъщност на първото ниво има съдилища, които горедолу отговарят на българската представа за окръжни съдилища. За да добиете представа в юрисдикцията на един такъв окръжен съд в Германия към него може да има от 5 до 12 районни съдилища, поне що се отнася до Северен Рейн-Вестфалия. От гледна точка на населението, което е под тяхна юрисдикция това означава от 500 000 до няколко милиона население. На нивото на тези окръжни съдилища имаме прокуратури и това е първото ниво в прокурорската система. Тези прокуратури като цяло са компетентни за организиране на цялото наказателно преследване, изпълнение на наказанията и т.н. Тоест, обвиненията се повдигат от прокурори към окръжна прокуратура, както пред районните съдилища, така и пред окръжните, които са компетентни за други престъпления. Всъщност тези прокуратури са едни големи организационни структури, в които има специалисти за всякакъв вид престъпления и престъпност. Всичко се случва на това ниво. Но има и изключения, разбира се.

Съществува ли специализация в прокуратурата и съда за противодействие на организираната престъпност? Какви са техните компетенции (териториални и функционални)? От колко човека се състои това звено?

Към всяка прокуратура има звено, което отговаря за борбата с организираната престъпност. То зависи от мащабите на прокуратурата и е с различна численост в различните прокуратури. Но винаги има един заместник на главния прокурор, който отговаря за координацията на този отдел, тъй като знаем, че организираната престъпност често не действа само в границите на една юрисдикция. Всъщност от началото на 70-те години на XX век в Германия започнахме концентрирано и организирано борба с организираната престъпност. Тогава бях първият координатор за Северен Рейн-Вестфалия, който отговаряше за организираната престъпност. От тогава има значително развитие. Все повече и повече се набляга на специализацията и все повече на международния елемент, най-вече европейски такъв. Второто ниво над тези прокуратури е главната прокуратура, която координира всичко на по-долното ниво.

Тя на национално ниво ли е или в отделните провинции?

По принцип във всяка провинция има по един главен прокурор. Но в големите провинции понякога и по исторически причини има няколко главни прокурора. Има няколко такива провинции. Това зависи и от населението на провинцията. Принципет е, че прокуратурата е йерархизирана, главният прокурор може да

изземе преписките и делата на всеки един от подчинените му прокурори на по-долното ниво. Или може да се случи с лице, което е натоварено от главния прокурор да отговаря за определена преписка. Или да определи, че дадени форми на престъпност ще бъдат подсъдни само на една единствена прокуратура. Това обаче важи за три области – киберпрестъпността, икономическата престъпност и корупцията. В нашата прокуратура в Северен Рейн-Вестфалия се откаже да имаме отделна прокуратура, която да се занимава само с организирана престъпност. В други по-малки провинции се случва това, което сега започва в България – има една специализирана прокуратура, която отговаря за борбата с организираната престъпност. Това е нивото по отношение на правосъдната система на ниво провинции. От години нещо, на което се противопоставят прокурорите е, че вътрешния министър на съответната провинция има право да инструктира прокурорите по отношение на определена провинция.

В какъв смисъл да ги инструктира? Подобно на подчинени?

Не. Това не е дисциплинарна компетентност. В Германия нямаме, както тук, Висш съдебен съвет. Главният прокурор е отговорен по отношение на дисциплинарните наказания на прокурорите, съответния председател на съд за съдиите и т.н. Под инструктира имам предвид, че може да се координира начина, по който прокуратурата работи с полицията или по някакъв начин да казва как да бъдат отработени преписките.

Тоест, може да се намесва в работата на прокурорите?

Теоретично, да. Правосъдният министър има право и да поиска материали, тъй като той носи политическата отговорност пред местния парламент. Това не е добра конструкция като цяло. Практически не се стига до злоупотреба с това право на правосъдния министър, тъй като ако главният прокурор разбере, че правосъдният министър се интересува от определено дело това веднага ще излезе в пресата и ще доведе до политическата му смърт. Но като цяло системата не е добра. Когато политиката хване нещо в ръце, трудно го пуска. И въпреки, че ЕС иска Германия да премахне тази конструкция, нашите политици засега не се съгласяват.

Имате ли в Германия специализирани съдилища или съдебни състави, които да гледат делата за организирана престъпност?

Имаме специализирани съдилища, но не за организирана престъпност, а за икономическа престъпност, за младежка и юношеска престъпност, за тежки престъпления като убийства, за престъпления против републиката и тероризъм. Причината да нямаме специализирани съдилища за организирана престъпност е, че самият термин организирана престъпност много трудно може да бъде интегриран към определени разпоредби на закона. Разбира се, познаваме понятието за организирана престъпна група.

Между отделните прокуратури в различните провинции има ли някаква мрежа или някакъв инструмент за координация на федерално ниво? Как взаимодействат помежду си, напр. прокурорите от Бавария и Северен Рейн-Вестфалия?

За това няма никакъв проблем, тъй като не само главните прокурори, но и тези, които отговарят за определена прокуратура се познават. Особено по отношение на организираната престъпност често има общи срещи, така че това не е проблем като цяло. Непрекъснато се провеждат съвместни обучения.

Федерална компетентност по отношение на организираната престъпност, поради мащаба на Германия, би била немислима. По-малките провинции имат такова обособено звено, но в големите това е немислимо. Но това е един модел и не може да се каже дали е най-добър. Има и други модели. Нашият опит показва, че сме много ефективни що се отнася до повдигане на обвинения и най-вече що се отнася до постигане на осъдителни присъди.

Ситуацията в България няма общо, и трудностите, които се срещат с организираната престъпност тук са по-скоро свързани с наказателно-процесуалния ред, който затруднява и съдиите, и прокурорите. Това е резултат и от много внимателната политика на законодателя с оглед на това да бъдат защитени правата на обвиняемите, съответно от страна на Европейския съд за правата на човека. Но понякога в България, това показва моят опит, се забравя, че отделният човек има право да види, че има наказани за извършените престъпления. Разбира се, има много проблеми, налични и в България, но не искам да навлизам в детайли, тъй като това е друга тема.

Тъй като споменахте за резултатите от Вашата работа, колко дела годишно има за организирана престъпност във Вашата провинция и колко от тях завършват с осъдителни присъди?

Сега не мога да кажа точни цифри. Но по спомени има може би 1000-2000 дела годишно само в Северен Рейн-Вестфалия. Около 50% от тези производства биват прекратявани още на ниво прокуратура, защото не са достатъчно доказателствата по тях за внасяне на обвинения в съда.

А от внесените в съда обвинения колко завършват с осъдителни присъди и какъв е обичайният размер на наказанията?

90% завършват с осъдителни присъди. Този процент се дължи на това, че прокуратурата внася само дела, за които е сигурна. И трябва да се разбере, че в материята особено на доказателствения материал прокуратурата представя такива доказателства, които са съвсем ясни. За разлика от тук, където в съдебното производство прокурорът е страна, при нас той не е страна. Тоест, той е длъжен да преценява, и да разследва разбира се, но да преценява доказателствата, включително и тези, които са в полза на обвиняемия. Той, както и съдът, би трябвало обективно да търси обективната истина.

Какви са критериите едно дело да бъде свързано с организирана престъпност в Германия? Само формални за определен брой членове на престъпното сдружение, напр. над 3 или има и други, при тези цифри от 1000-2000 дела годишно само в Северен Рейн-Вестфалия?

В Германия няма законова дефиниция, но във всички прокуратури има дефиниция за това какво е организирана престъпност и тя е една и съща. Основният критерий е това, че организираната престъпност не се отнася само до едно престъпление, т.е. престъплението не е индикатор. Вторият критерий е това, че работата по извършването е разделена – единият прави това, друг друго, и има ясна йерархия. И третият критерий е, че печалбите, получени от организираната престъпност, които са и основната цел на организираната престъпност, се правят опити веднага да бъдат вкарани в легалната икономика. Забелязва се и това, че по отношение на външни лица тези групи се изолират, много силно се изолират. За хората, които се опитват да напуснат групата има санкции, които се изпълняват. Следващият критерий е, че свидетели биват манипулирани, че едни и същи адвокати се явяват, че те имат собствени адвокати. И че членовете на групата, които са в затвора, биват подпомагани, както те, така и техните семейства. Има повече от 100 критерия, но това, което е ясно, е че се отнася за извършването на множество престъпления, че са група с разделение на задачите, силно йерархизирана, изолирани по отношение на трети лица, оказва влияние и манипулира свидетелите.

Колко и кои от тези критерии трябва да са налице и по какъв начин да бъдат доказани в конкретното дело, така че съдът да приеме, че става въпрос за организирана престъпност?

Съдът изобщо не трябва да се убеждава, че е налице организирана престъпност, тъй като няма такъв престъпен състав в законодателството. Трябва просто да се докажат отделните престъпления, които е извършила групата. И разбира се, съставът на организираната престъпна група също играе роля. Но не единствено. Важно е в съдебната фаза да се докаже кои лица принадлежат към тази група, тъй като това е важно за тежестта на наказанията, които ще бъдат наложени.

А какви са обикновено наказанията и тяхната тежест?

Размерът на наказанията е с оглед на отделните състави, за които се отнасят, и варират от глоба до 15 години лишаване от свобода. При умишлено убийство е доживотен затвор и това често е случаят при организираната престъпност. Идеята на един такъв процес е ако можете да докажете, че един от подсъдимите е отговорен за множество престъпления по различен начин. Типични дейности за организираната престъпност в Германия са всякакъв вид контрабанда на оръжие, на хора, на наркотици, а в наше време и на медикаменти. При трафика на оръжие и наркотици бързо се постановяват присъди от 10-15 години.

С какви специални инструменти разполагат прокурорите в Германия за борба с организираната престъпност? Кои специални методи за разследване на организираната престъпност използвате най-често? Какви са трудностите в тяхното прилагане?

Това са средства, които се прилагат и тук. В България се наричат специални разузнавателни средства, при нас се наричат тайни разследвания. Имаме нещо, което е сравнимо с италианската система и фигурата на покаялия се, това е така нареченият „кралски свидетел“. Това е свидетелят, който съдейства на правосъдието за разкриване на престъпленията на другите от групата и който може да разчита, че наказанието му ще бъде намалено или изобщо няма да бъде наказан. Но това се отнася само за престъпления, които не са негови собствени престъпления. Разбира се, ние инфилтрираме и агенти под прикритие в организираната престъпност. Но по-честият случай е когато отделни членове на групата свидетелстват. В нашето технологично време разполагаме с множество телекомуникационни средства да разкриваме престъпления, не само по отношение на организираната престъпност, но и по отношение на общата престъпност. Тук трябва да се отчита и защитата на личните данни и други фактори, разбира се. Важна част от работата по разследване на организираната престъпност е да се използва киберинформация, компютърна информация и освен това да се погрижим за това, тази информация после да може да бъде представена в съда като доказателствен материал. Тук както полицаите, така и прокурорите и съдиите трябва специално да бъдат обучавани, за да могат да се възползват от тези средства. Това е актуална тема, защото и самите престъпници се възползват от технологиите. Големият проблем всъщност е доколко такива средства могат да бъдат използвани в наказателния процес. Проблем в България е и Наказателно-процесуалният кодекс, напр. ако обвиняем твърди, че е направил признание под натиска на полицията, означава, че той не е извършил това престъпление. При нас се процедира така: съдията ще призове тримата полицаи, които са го разпитвали и ще видим какво те ще кажат. И ако повярва на полицаите, то тогава подсъдимият ще бъде осъден. Тогава съдът ще се убеди, че началното показание е вярно. Разбира се, това трябва да е подкрепено и от други доказателства. Това не функционира така в България. Така съществуват формални пречки пред обективното разкриване на истината. Нито адвокат, нито прокурор, нито съдия могат да бъдат разпитани в България. Това за нас е абсурдно, как съдът ще може да стигне до обективната истина. Идеята в България е, че тези лица не могат да бъдат разпитвани, защото имат някаква процесуална функция и затова не могат да бъдат разпитвани. Ние оставаме на съдията да прецени дали да повярва.

А как стои въпросът с разпитването на оперативните работници, на полицаите, които са работили по разработването на дадено лице в рамките на оперативната и досъдебната фаза, участват ли те в съдебния процес, биват ли разпитвани от съдии?

Трябва да се диференцира. Като цяло всеки полицай е длъжен да свидетелства както пред прокуратурата, така и пред съда. Но има изключения, например, ако има роднински връзки с обвиняемия, или самият той би се уличил в престъпление свидетелствайки. Имаме изключение и за агентите под прикритие. По отношение на агентите под прикритие те трябва да се явят пред прокуратурата с истинските си самоличности, но по отношение на съдебната фаза, както правосъдният министър при нас, така и вътрешният министър могат да кажат: съществува риск за живота на този човек, този агент не може да бъде използван и в бъдеще, ако се яви пред съда. По отношение на прокурора това никога не може да се случи, но по отношение на съда самоличността на агента може да не бъде разкрита. Ако съдебен състав каже не ме интересува, че министърът не иска да разкрие самоличността на агента под прикритие, аз искам да видя този човек в съдебната зала с истинската му самоличност, то тогава при нас съществува процедура, при която съдията трябва да поиска в съответния административен съд разрешение за разкриване на тази информация от министъра. Това може да се случи само когато съдът не вярва изобщо на аргументите на съответния министър. Когато показанията на агент под прикритие трябва да бъдат пренесени в съдебната фаза без да се разкрива самоличността му, трябва да се намери обективен начин да се направи това. Тогава началникът на този агент ще бъде разпитан по отношение на информация, която въпросният агент му е подавал под формата на доклади по време на работата. Това обаче е косвен доказателствен метод и има принцип, че не може да се постанови присъда, базирана само върху такива доказателства. Разбира се, тогава има проблем, ако друг свидетел, например член на организираната престъпна група, е заплашен и така създадохме следното правило – полицай никога не може да каже на член на групата „разкажи какво се е случило, а ние няма да разкриваме самоличността ти.“ Това не може никога да се случи. Това може да се направи само от ръководителя на прокуратурата. И се случва много рядко.

Съществува ли практика в Германия да се сключват споразумения с обвиняемите? При какви условия е възможно прокурорите да предложат споразумение?

В Германия познаваме споразумението, дори преди няколко дни по темата се произнесе Конституционният съд. Но при нас функционира по друг начин отколкото тук. При нас за това е необходимо съгласието на подсъдимия, на адвоката, на прокурора и на съдията. Това трябва да бъде протоколирано в съдебното заседание. И трябва да има доказателства, че споразумението се базира именно на този фактически състав, а не се отнася до нещо друго. Това функционира така, че след консултация между съдията, прокурора и защитника на обвиняемия се стига до това споразумение, което може да е например, че обвиняемият няма да получи повече от осем години лишаване от свобода. И не може да функционира, ако се каже, „сега, ако не си признаеш, ще ти дадем 15 години.“ В Германия можем да прекратим производство, например, ако степента на вина е незначителна

или липсва изобщо публичен интерес. Но това е само в рамките на гребната престъпност и за кратък период. Когато се отнася за не чак толкова гребно престъпление, може да има някаква санкция, глоба, обезщетение на жертвата и т.н., и се случва по следния начин: на ниво досъдебно производство това може да се прави от прокурора след получаване на одобрението на съдията, и обратното, когато вече е в съдебна фаза, може да се прави от съдията, но след одобрението на прокурора. Така се балансира, зависими са един от друг. Разбира се, и тук са възможни злоупотреби. Нарочно нещата се минимализират. Аз си мисля, че това е нож с две остриета. Но ако нямаме такава възможност, то тогава огромната част от производствата нямаше да могат да бъдат отработени, защото само в Северен Рейн-Вестфалия имаме два милиона наказателни производства на година и то срещу известен извършител, не срещу неизвестен. Тези производства се работят от 1000 прокурора. И ако я няма тази възможност гребните неща да се сортират, никой от прокурорите нямаше да може да си свърши работата, да не говорим за съда. Това е също средство, което е умиротворяващо по отношение на населението, когато говорим за гребна престъпност и най-вече при младежката престъпност. Това е пробационна мярка за младежката престъпност, но това не е тема, свързана с организираната престъпност.

В Германия прокурорът има правомощието, напр. когато има подозрението, че една организирана група е извършила 8 банкови обира, едно убийство, няколко грабежа, 20 кражби, прокурорът има правомощието да каже „спирам това производство“ и да се концентрира върху тежките престъпления, тъй като ако те се докажат в съда, тези 20 кражби изобщо няма да имат тежест при определянето на наказанието и ще са без значение. Концентрацията върху тежките престъпления, особено при организираната престъпност е много важно за разпределение на ресурсите на полицията и тяхната концентрация, а не разпиляване. Това решение може да бъде взето само от прокурора, а не от полиция.

Как се обучават прокурорите, специализирани в противодействие на организираната престъпност в Германия? Имате ли специализирани обучения за тях – начално и текущо?

Има периодични обучения. За всеки младши съдия и младши прокурор има регулярни обучения, включително по отношение на организираната престъпност. През първите три години те са задължителни. След третата година вече е по-скоро по желание. Тогава има специализирани обучения и семинари при правосъдната академия на Северен Рейн-Вестфалия. Има и специално обучение в областта на стопанската престъпност, счетоводство и т.н. И разбира се, при нас в прокуратурата има счетоводители, данъчни консултанти, такива, които работят с информационни технологии като експерти.

Как е уреден достъпът до информация – банкова, данъчна, търговска – в Германия? Представява ли тя тайна и каква е процедурата за събиране на подобна информация от немските прокурори?

При нас няма банкова тайна по отношение на прокурора и съда. Това е един частноправен договор между клиента и банката. И с едно просто искане до службата, отговаряща за банковия надзор, може да се разбере кой какви сметки има. След това в качеството ми на прокурор мога да поискам от директора на банката да предостави информация за движенията по сметките, тъй като банковата тайна при нас не е пречка за предоставяне на информация. В България трябва съдебна заповед за това, но не и в Германия.

Банковата информация в Германия централизирана ли е в регистър?

Информацията кой къде има сметка е централизирана и след това трябва да се обърнем към съответната банка.

На какво разчитат прокурорите в Германия за отнемане на престъпно имущество – на наказателни или граждански процедури?

Имахме един европейски проект в България и аз бях водещ експерт, занимавал съм се точно с тази тема и знам за какво става дума. Но ние имаме съвсем друга система. При нас конфискацията на доходите, получени от престъпна дейност, е в правомощията на прокурора от началото до края. Има два различни модела. Разбира се, има финансови разследвания, има ли доходи от престъпната дейност и т.н., но те се ползват и като доказателство за виновността на извършителя. Другият модел е коренно различен – там се диференцират тези две неща, т.е. в едната лента остава това, което търсим къде са парите от престъплението и отделно каква е личната вина на извършителя. Трябва да се прави разлика между финансови разследвания, за които знаем, че са свързани с определена престъпна група и такива, които изобщо не знаем дали са свързани с някакви престъпления. И там прането на пари е една сериозна тема. Окончателното отнемане на имуществото се случва след решение на наказателния съд, не на граждански съд. Преимуществото в Германия е, че става бързо, докато тук трае цяла вечност. Но недостатък на нашата система е, че няма обърната тежест на доказване. При нас отнетото в рамките на една година е на стойност около 100-150 милиона евро. И това не е по отношение на обезпечителни мерки, а на окончателни решения.

Какво се случва с тези пари в Германия? Как ги управлявате? Съществува ли фонд за управление на подобни активи?

Отиват в гържавата и така се финансира правосъдието. Разпределят се за целите на правосъдието. Отиват в общия бюджет – да се назначават хора, да се купуват коли, компютри и т.н. Глобите и другите административни наказания, и въпросното отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност, поне в Северен Рейн-Вестфалия финансира почти целия съдебен бюджет. И това е още една причина да сме недоволни, че не ни дават повече пари, за да назначим повече прокурори. Разходите за полиция са много по-високи, но полицията има и съвсем други задачи и много повече служители. В Северен Рейн-Вестфалия на 18

милиона население има 1000 прокурори, 300 съдии в общата юрисдикция и може би 150 000 полицаи.

Какви са основните характеристики и типичните престъпни дейности на организираната престъпност в Германия? Каква е тяхната националност?

Класически престъпни дейности за Северен Рейн-Вестфалия са контрабандата на оръжие, на хора, на наркотици, на медикаменти. Наполовина се делят немски спрямо чужди престъпни групи. Зависи за какви престъпления става въпрос, напр., българите действат главно в областта на трафика на хора, както откъм жертвите, така и откъм извършителите. Има престъпления, които са по-скоро в стопанския сектор, напр. измамата при акционери – имаме като извършители австрийци, французи, швейцарци, шведи. Много неща се разкриват първо чрез данъчни проверки. Избягването от данъчно облагане винаги играе някаква роля и контакта с данъчния служител винаги трябва да го има. Понякога данъчното престъпление отпада изобщо, но понякога това е единственото, което подлежи на доказване в съда. Много важно е да се разбере как се извършват банковите трансфери на международно ниво.

Казвате, че българите се занимават основно с трафик на хора. В българските медии от няколко години се публикува информация за това как български роми са превзели Дортмунд – един от градовете във Вашата област Северен Рейн-Вестфалия. Според тези информации само по улиците на Дортмунд проституират над 700 българки, придружавани от сводници, регистрирани по 40-50 на един адрес, прилагащи и модели за неправомерно източване на социални помощи. Имали ли сте случаи на подобни разследвания?

Това е трафик на хора, проституция, всичко свързано. Огромният проблем е, че разследващите методи са с ограничени възможности, тъй като жертвите или мълчат и не искат да казват, защото ще им навреди или бързо се отказват от показанията си. Причините за това са, че има една определена търпимост, тоест приемаме закони, че проституцията е легална, ще плащат данъци и т.н., но е ясно, че това е плодотворна почва за престъпниците. Иначе не бихме имали проблем. За легализирането на проституцията има много хора, които казват, че това е бизнес и плащат данъци, но за аспекта, че това влияе върху организираната престъпност никой не мисли. И за разлика от минали години, когато българите бяха водещи извършители в дела за организирана престъпност, това сега не е толкова често. Има този малък сектор проституция, който е ужасен за жертвите. Той като цяло се разкрива трудно. Но вече не е както преди когато от 100 заподозрени имаме 20-30 българи. За да разберете правилно, при нас голяма част от заподозрените извършители по отношение на организираната престъпност са и немци. Просто вече е интернационално, защото няма граници.

Това не е първото Ви посещение в България и добре познавате проблемите тук, искам да Ви попитам дали намирате някакъв напредък в борбата с

организираната престъпност през последните години? И къде виждате основната посока за насочване на бъдещите усилия, за да се постигне по-голям успех?

Мога да говоря шест часа за това, но ще кажа накратко. Първо, цялостното развитие на обществото в България. Човек не може да разглежда правосъдната система и в частност прокуратурата извън обществото. Развитието на престъпността е обществен проблем като цяло. И в момента имаме едно общество, което се развива и съм твърдо убеден в това. Една работеща демокрация трябва да има свободна и независима преса, за да може гражданите да изпълняват функциите си в такава работеща демокрация и да бъдат информирани. А аз не мисля, че това е случаят в България. Изборните решения не се взимат по убеждения. Желанията на гражданите не са канализирани, не може да се каже, че има някаква обществена позиция. В парламента често имаме ситуация, в която не може да се стигне до консенсус. От 20 години, всички които идват в България повтарят, че нивото на организираната престъпност и корупцията вреди на цялата гържавност и никой при това положение не може да повярва, независимо от това колко са умни и способни прокурорите, че няколкостотин от тях ще се преборят с този феномен. Трябва обществото да се санира само. И най-вече трябва да има разумно възнаграждение за всички гържавни служители, най-вече за полицаите. Когато всеки трябва да работи на две места, за да си изхранва семейството и това трябва да го прави, когато е гържавен служител, тогава изкушението да си отвори ръката за подкуп е разбираема. Трите фактора са демократизиране на обществото, развитие на икономиката и накрая подобрене на общите условия на цялото общество. Само когато това се случи можем да имаме ефективна полиция, добра прокуратура и професионален съд; само тогава ще успеем да разкрием част от този престъпен слой. Но не трябва да се залъгваме, така е и при нас, ние виждаме само много малък процент от това, което се случва. Тогава една специализирана прокуратура може да изпълнява функциите си и да дава парадни модели на обществото, че има борба с организираната престъпност. Но предпоставка за това е също така да имате и наказателно-процесуален ред, който е ефективен, който не мисли само за правата на обвиняемия и подсъдимия, който отчита правото на всеки гражданин за ефективно правосъдие. И най-вече формалните пречки за разследване трябва да бъдат премахнати. Тогава ще се подобрят нещата. Проблемът е обществен. Проблемът е, че може да се каже, че дори Висшия съдебен съвет не е лишен от подозрения за корупция. Аз имам надеждата, че това ще се подобри, защото познавам много българи и виждам, че те искрено искат да подобрят нещо. Но мисля, че силите в обратната посока все още са много влиятелни.

Интервюто проведе Георги Петрунов

ПРОКУРОР ХУАН ХОСЕ РОСА, СПЕЦИАЛИЗИРАНА ПРОКУРАТУРА ЗА КОРУПЦИЯ И ОРГАНИЗИРАНА ПРЕСТЪПНОСТ НА КРАЛСТВО ИСПАНИЯ

Хуан Хосе Роса е прокурор от 1999 г., през годините заема различни позиции, а от февруари 2010 г. постъпва в Специализираната прокуратура срещу корупция и организирана престъпност на Кралство Испания. Прокурор Роса беше лектор в семинар по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“ на 17 май 2012 г.

Може ли да ни кажете малко за специализираните прокуратури в Кралство Испания? Колко и какви специализирани прокуратури съществуват?

В Испания има Специализирана прокуратура срещу корупцията и организираната престъпност, Специализирана прокуратура Антидрога и Прокуратура към Националната аудиенция.

Специализираната прокуратура Антидрога е със седалище в Магрид, и е компетентна за цялата национална територия в случаите, когато съдебният орган, на когото е подсъдно делото е Националната аудиенция, а работата ѝ е

посветена на престъпленията, свързани с трафика на наркотици и прането на пари, свързани с тази престъпна дейност.

Специализираната прокуратура срещу корупцията и организираната престъпност също е със седалище в Мадрид, и също има компетентност за цялата национална територия. Прокуратурата е компетентна да разследва следните типове престъпления, когато те са подсъдни на Националната аудиенция: престъпления срещу фиска; контрабанда и престъпления свързани със валутния контрол; престъпления свързани със злоупотреба с власт (неизпълнение на служебните задължения); престъпления свързани със злоупотреба или неправомерно използване на поверителна информация; престъпления, свързани с присвояване на публични средства; измами; престъпления свързани със злоупотреба със служебно положение; престъпления свързани с даването на подкуп; престъпления свързани с умишлен фалит, банкрут, несъстоятелност, неплатежоспособност; нарушения на авторското право и правото на интелектуална собственост; незаконно присвояване; умишлена несъстоятелност; кражби на електроенергия и аналогични услуги; умишлена промяна в цени на оферти и търгове и престъпления свързани с предходните. От 2006 г. тази прокуратура е натоварена с борбата срещу организираната престъпност и прането на пари, генерирани от организираната престъпност, в случаите, когато за разследването им е необходимо използването на звената за подкрепа към прокуратурата.

Вие сте прокурор в Специализираната прокуратура срещу корупция и организирана престъпност на Кралство Испания. Как е организирана работата във Вашата прокуратура? Колко прокурора работят в тях?

В специализираната прокуратура няма разделение на труда или разпределение на дела между прокурорите. Главният прокурор разпределя работата и прокурорите работят по дела от различен характер, в рамките на компетенциите, които са ни възложени като специализирана прокуратура. При все това, когато става дума за организирана престъпност, разследването се централизира, за да се улесни контактът и връзките с разузнавателните и различните полицейски служби.

Прокуратурата има следния състав: 16 прокурора (включително прокурор ръководител); 15 делегирани прокурори, 6 временно делегирани прокурори; 26 служители технически персонал; 10 членове на помощния орган на данъчната агенция; 7 членове на помощния орган на Службата за обща финансова инспекция на държавата (Servicio de Intervención General el Estado); 9 членове на зачисления отдел от националната полиция и 9 членове от зачисленото звено на гражданската гвардия. Всички служители общо са 98.

Прокурорите се назначават от Главния прокурор по предложение на Прокурорския съвет, измежду прокурори с поне 10 години прокурорски стаж, които могат

да докажат определена специализация в дела свързани с данъчни измами, икономически престъпления или корупция.

Колко дела годишно попадат в Специализираната прокуратура? Колко от тези дела завършват с осъдителна присъда и какъв е обичайният размер на наложените наказания по тях?

Разследването на престъпленията, които са възложени на тази прокуратура, обикновено е сложно и често изисква фаза на предварително досъдебно производство и впоследствие фаза на съдебно разследване. Поради това по въпроса за отношението между броя на подадените сигнали за престъпления и броя на присъдите, резултатът е задоволителен, тъй като може да се изчисли, че около 90% от делата, внесени за разглеждане в съда, приключват с осъдителни присъди.

Наложените наказания варират в зависимост от престъпленията, за които е повдигнато обвинение, като продължителността им може да се определи средно между 4 и 6 години затвор.

Във Вашата лекция на семинара организиран от „RiskМонитор“ представихте статистика за броя на разследванията на Специализираната прокуратура на Кралство Испания, която показва, че през 2011г. броят на разследваните случаи се е увеличил над два пъти спрямо предходните години. На какво се дължи това увеличение на броя на разследванията, които води Вашата прокуратура?

В Специализираната прокуратура получихме много сигнали от страна на данъчните, свързани с една банка със седалище в Швейцария. Ставаше въпрос за испански граждани, които имат сметки – скрити, недекларирани в тази банка. Един служител на банката взел информацията за сметки на френски, английски и испански граждани и тази информация я продава на френската данъчна служба. Франция въз основа на едно споразумение за сътрудничество между данъчните администрации на Франция и Испания ни изпрати информацията за испанските граждани. Става въпрос само за испанци, които имат парични средства недекларирани в Испания. Информацията се отнасяше за около 320 испански граждани, от тях за 54 граждани данъчната администрация подаде сигнал в прокуратурата, че може би става въпрос за престъпна дейност. Затова и броя на случаите в прокуратурата се увеличи. Въз основа само на един източник на информация започнахме 54 разследвания. Бях водещ прокурор на такива случаи и те в момента са в съдебна фаза.

За какви престъпления са повдигнати обвинения по тези случаи?

За данъчни измами. В Испания недекларирането на суми по-големи от 120 000 евро – става въпрос както за данък на физически лица, така и за корпоративен данък – представлява данъчно престъпление. Ако сумата не надвишава 120 000

евро данъчните решават случая, но ако ги надвишава, това вече представлява престъпление. От тези 320 човека, за които имаше информация, в 54 случая сумата беше надвишена и имаше престъпление. Един от тях беше заможен банкер от известно семейство на банкери в Испания. Само в случая на този банкер ставаше въпрос за над 200 милиона евро. В списъка този банкер беше само едно лице, но в разследването се оказа, че 12 души от неговата фамилия не са декларирали своите средства. Данъчното престъпление в Испания се наказва с лишаване от свобода за срок от 1 до 4 години и глоба. Когато данъчните получиха списъка им дадоха възможност да си декларират парите и да си платят дължимите данъци. Тази фамилия си декларира парите, но стигна до разследване в Специализираната прокуратура, защото данъчните не бяха сигурни дали са декларирали всичко, дали не са укрили още нещо.

Какви са критериите, на които трябва да отговаря едно дело, за да попадне във Вашата прокуратура?

Възлагането на делата, разглеждани от специализираната прокуратура, се определя от закона. По силата на законовите разпоредби разглеждаме описаните по-горе престъпления, както и делата, които Главният прокурор на кралството възлага директно на тази прокуратура, било за да му се придаде особена важност (обществена, икономическа или териториална) или когато е необходимо, провеждането на мултидисциплинарно разследване.

Съсредоточавате ли се специално във Вашата работа върху връзката между корупция и организирана престъпност?

Разследванията на организираната престъпност отнемат известно време за провеждането им и изискват съсредоточаването и включването на различни институции за разкриването на престъпленията и наказателното им преследване. В последно време наблюдаваме процеси на специализация и сред самите престъпници, те често са заобиколени от експерти консултанти по данъчни въпроси, счетоводители и юристи, което прави разследванията още по-сложни.

Освен това „босовете“ на престъпните организации в Испания обикновено изглеждат като предприемачи с известно обществено и икономическо реноме, което им помага често да установяват контакти с влиятелни хора в обществото или в публичните администрации. Опитите да установяват контакти в секторите на политиката, финансите или висшите слоеве на обществото, са характерни за транснационалните престъпни организации; те нямат за цел свалянето на установената власт, а целят използването ѝ в собствена полза и инфилтрирането си в публичните власти, било за да си осигурят по-големи печалби, било за да си осигурят безнаказаност.

Съществува ли практика в Кралство Испания да се сключват споразумения с обвиняемите?

В Испания съществува институт наречен „conformidad“. Това е един вид споразумение между обвинението и защитата, според което просто деянието трябва да бъде признато от обвиняемия и той да приеме наказанието и гражданската отговорност (при необходимост). Така логично, когато обвиняемият реши да признае деянията, предмет на обвинението, наказателната му отговорност се редуцира, но винаги в рамките на закона за всеки тип наказание.

Това, което ни липсва в Испания за борбата с организираната престъпност, е наличието на „статут на покаялия се“ (такъв статут съществува в Република Италия). Регламентирането на фигурата на „покаялия се“ или на „сътрудничащия“ с правосъдието, е много полезна за наказателното преследване на организираната престъпност, тъй като връзките между лицата, които са част от една престъпна организация и функциите, и контактите с публичните власти се разкриват истински само когато някой член на тази организация започне да прави разкрития. За да се случи това, трябва да разполагаме с правни средства, които да гарантират на „покаялите се“ не само намаляване на наказанията, но и нова идентичност и необходимите средства за съществуване извън престъпния свят.

Какви специални методи за разследване на организираната престъпност използвате най-често в Кралство Испания? Какви са трудностите в тяхното прилагане?

Що се отнася до методите за наказателно разследване, които се използват при разследването на престъпленията от нашата прокуратура, трябва да поясня, че Прокуратурата не може да разпорежда мерки или процедури, които водят до ограничаване или оръязване на основни права. Процедурите, които водят до ограничаване на права трябва да бъдат разпоредени от съдия следовател, въпреки че обикновено това винаги става по настояване на прокурора. Ето защо, като конкретни процедури за разследване, които се използват, можем да посочим: проследяване на кореспонденцията (комуникациите); проверки в имотния регистър или фирмените регистри; обмен на информация с различни органи или институции; технически или експертни доклади; информация от разузнавателните служби и пр.

На международно равнище се използва създаването на съвместни екипи или обмен на информация между органите на различни държави. В този план трябва да отбележа, че Специализираната прокуратура срещу корупцията и организираната престъпност подписа „Меморандуми за сътрудничество“ с Прокуратурата на САЩ (през 2010 г.), друк с Националната дирекция Антимафия на Италия (през 2011 г.), имаме споразумение за сътрудничество и с Прокуратурата на Руската федерация от 2009г., които са много полезни за нашата работа.

Как избирате държавите, с които да сключите подобни „меморандуми за сътрудничество“?

Страните, с които имаме подписани меморандуми, са държавите, с които работихме по най-много случаи. Специално имахме един много сериозен случай с Руската мафия, по който имаше огромен обмен на информация между прокуратурите на Русия и Испания, решихме да го документираме под формата на един „меморандум за сътрудничество“. Същото се случи и с италианската дирекция „Антимафия“. Със САЩ сключихме меморандума по повод съвместни разследвания на Руската мафия, по които си сътрудничихме много с тяхната прокуратура. В меморандумите е посочено каква информация ще се обменя – включително за осъдени лица, имуществото на заподозрените, банкови сметки и т.н. Това позволява много бърз и ефективен обмен на информация. Освен това с колегите от прокуратурите на Италия и Русия вече се познаваме лично и си изпращаме информацията по електронна поща.

С кои институции си взаимодействате най-често в процеса на работа Вашата прокуратура? Как взаимодействията с оперативните служби?

Специализираната прокуратура срещу корупцията и организираната престъпност разполага с две специализирани помощни звена: едното е звеното на съдебната полиция, а другото е звеното на данъчната агенция и на Службата за обща финансова инспекция на държавата.

Освен това, съвсем логично, специализираната прокуратура поддържа връзка с множество институции и държавни органи, сред които: Сметната палата; Агенцията по приходите; Службата за превенция на прането на пари (SEPLC); Централизирания регистър на нотариата (ОСР); различни публични регистри (за наказанията, за собствеността, търговския регистър, регистъра на движимото имущество); службата за митнически контрол; Касата на общественото осигуряване; Картотека на финансовите права и др.

В борбата срещу измамите, корупцията или организираната престъпност е особено важно да се поддържа добра и тясна връзка с органите и силите за сигурност на държавата, каквито са Националната полиция и Гражданската гвардия, с които се поддържа директен контакт или контакт посредством нашето звено за съдебна полиция. В тази област се отличава работата в рамките на Националната полиция, на UDEF (звено за икономическа и финансова престъпност). Също така се поддържат връзки с Центъра за разузнаване на организираната престъпност (CICO), който координира разследванията на Националната полиция и Гражданската гвардия. Работим с различни полицейски сили на международно ниво, било пряко с тях, или чрез Европол.

На какъв етап от разследването обезпечавате имущество на престъпниците?

По въпроса за блокирането на активи, приемането на тази временна мярка винаги става със съдебно решение. Както споменах по-рано, прокурорът не може да разпорежи тази мярка за ограничаване на правата, но може да убеди съдията

да го направи. В този смисъл това е мярка, която трябва да се приеме в рамките на съдебен процес и никога не може да бъде приета при досъдебните методи на разследване, провеждани от прокуратурата.

Що се отнася до окончателното отнемане на имущество, то може да бъде разпоредено само при осъдителна присъда. Това става по искане на прокурора, който има правомощията да отпрати такова искане.

Какво се случва с имуществото, което е отнето от престъпниците в Кралство Испания? Съществува ли специален фонд, в който да постъпва то?

Няма такъв фонд. Но съществува Национален план срещу наркотиците, който е в Министерство на здравеопазването и той разполага с фонд. Националният план съществува от 1985 г., а фондът към него е създаден през 1995 г. В този фонд постъпва само имуществото, което е било отнето при влезли в сила присъди за престъпления свързани с наркотици. Средствата, които се отнемат от престъпления, които не са свързани с наркотици не постъпват в този фонд. В момента започваме да работим по изграждане на служби за конфискация на имущество, които все още не съществуват в Испания.

Как се обучават прокурорите от Вашата прокуратура? Имате ли специализирани обучения?

В Испания прокурорът трябва да бъде юрист, трябва да премине конкурс, а за да постъпи в Специализираната прокуратура са необходими 10 години опит като прокурор. Има някои окръжни прокуратури, в които има специализирани отдели. Обикновено преди да стигне до Специализираната прокуратура, отделният прокурор преминава през специализиран отдел в някоя от окръжните прокуратури и след това успява да постъпи при нас. Искане се стаж, опит и познания в определени области. Прокурорите постъпват с определени познания. В Испания имаме и т.нар. текущо обучение, което не е задължително – отиват тези, които имат интерес. Обикновено обученията за специализираните прокурори са базирани на конкретни случаи. Често са насочени към специфични теми, например от Централната банка предлагат курс за работа с банкова информация, предлага се курс и за анализ на информация от борсата, или за работа с класифицирана информация.

Кои са най-важните условия, които трябва да бъдат изпълнени, за да се увенчае с успех работата на прокуратурата по дела за организирана престъпност?

Успешният завършек на дело за организирана престъпност предполага, освен обучаването на органите, с които се работи, и необходимостта от много тясно сътрудничество с институциите и създаването на мултидисциплинарни екипи, за да се прекратят напълно всички дейности, развивани от тези престъпни групи.

Също така, най-важното в борбата срещу организираната престъпност е не само задържането на членовете на определена престъпна група, но и лишаването им от икономическите средства и корпоративните структури, които създават, за да инвестират и получават допълнителни печалби от престъпната си дейност.

Интервюто проведе Георги Петрунов

ПРОКУРОР ЕМИЛИО МИРО, СПЕЦИАЛИЗИРАНА ПРОКУРАТУРА „АНТИДРОГА“ НА КРАЛСТВО ИСПАНИЯ

Емилио Миро Родригес е делегиран прокурор в специализирана прокуратура „Антидрога“ в град Алхесирас, област Кадис, Южна Испания. Работи в Прокуратурата на Кралство Испания от 2000 г., а в прокуратура „Антидрога“ преминава през 2001 г. Прокурор Миро посети България като лектор на семинар по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“ на 27 септември 2012 г.

Кога и как възниква идеята за създаване на специализирана прокуратура „Антидрога“ в Кралство Испания?

Прокуратурата „Антидрога“ е създадена през 1988г. По това време основният проблем в Испания е бил трафикът на хероин и големият брой хероинозависими. Ние наричаме този период „епидемията на хероина“. Неговата значителна употреба води, разбира се, до много развита организирана престъпност за разпространение на този наркотик. Освен това самите наркозависими ставаха престъпници, започваха кражби, грабежи. Имаше много хероинозависими, които бяха починали от употребата на наркотични вещества. Обществената реакция на това явление беше много силна. Като отговор на тази реакция се промениха някои закони и се създаде прокуратурата „Антидрога“. Това беше специфичният отговор на държавата на това явление и случващото се в обществото. Това е първата специализирана прокуратура в Кралство Испания.

Каква е структурата на специализирана прокуратура „Антидрога“?

Прокуратурата „Антидрога“ има двойна структура. Има един централен офис, който се намира в Мадрид, с правомощия на цялата територия на Кралство Испания. Той разглежда всички случаи за трафик на наркотици, които ще бъдат гледани от Националната аудиенция (испанският специализиран съд за организирана престъпност). Прокуратурата „Антидрога“ има и делегирани прокурори в определени градове, напр. в Алхесирас съм аз. В моята област има още един делегиран прокурор, който е в град Кагис. Делегираните прокурори работят и с другите прокурори в областта. Работим по случаите на трафик на наркотици в област Кагис. Когато дейността на престъпната организация се развива на територията на повече от една област, по случая работи прокуратурата „Антидрога“ в Мадрид.

Колко прокурори работят в прокуратура „Антидрога“, колко са в Мадрид и колко са делегирани?

В централния офис в Мадрид има ръководител на прокуратурата и 10 прокурори. Делегираните сме 23-ма прокурори. В Кралство Испания имаме 52 провинции, а прокурорите са делегирани само в градове по крайбрежието, защото голямата част от трафикът на наркотици е по море.

Какви са критериите, на които трябва да отговарят прокурорите, за да започнат работа в прокуратура „Антидрога“? Как се извършва подборът на прокурорите?

За да започнеш работа в централния офис на прокуратура „Антидрога“ в Мадрид е необходимо да имаш 10 години стаж като прокурор. Когато се освободи място в централния офис на прокуратура „Антидрога“ всички прокурори, които имат 10-годишен стаж, могат да кандидатстват за позицията. Съветът на прокурорите е органът, който подготвя доклад с описание на всички кандидати и го представя на Главния прокурор на Кралство Испания, за да избере кой кандидат да заеме позицията. Но не си мислете, че кандидатите са страшно много. Например, за едно такова място обикновено кандидатите са от 5 до 8 прокурора.

За да станеш делегиран прокурор в прокуратура „Антидрога“ не е необходимо да имаш тези 10 години стаж. Избора на делегиран прокурор прави ръководителят на окръжната прокуратура в съответната провинция. Реално погледнато, аз имам двама началници – ръководителят на прокуратура „Антидрога“ в Мадрид и ръководителят на окръжната прокуратура. При назначаване на делегирания прокурор двамата ръководители предлагат на Главния прокурор на Кралство Испания, в зависимост от натовареността от случаи за наркотици в провинцията, дали прокурорът да бъде профилиран само в дела за наркотици или да може да гледа и други дела. Решението зависи и от натовареността на прокуратурата в провинцията. Когато става въпрос за трафик на наркотици на територията на провинцията, на мен делата ми ги разпределя ръководителят на окръжната прокуратура.

Как се обучават прокурорите от Вашата прокуратура? Имате ли текущи специализирани обучения?

Текущото обучение по принцип не е задължително, но два пъти в годината такова се провежда. Наричаме го срещи за всички прокурори, които работят в специализирана прокуратура „Антидрога“. На тези срещи има семинари, дискусии по специализирани теми. Присъствието не е задължително, но все пак е желателно. Всички прокурори от Мадрид и делегираните от цяла Испания се събират на тези срещи. На тях се представят по-интересни случаи от практиката на прокуратура „Антидрога“, дават се и инструкции, ако е необходимо. Тези срещи са много интересни и полезни.

Разполагате ли в специализирана прокуратура „Антидрога“ с някакви преференции спрямо прокурорите от околните прокуратури и с по-специални инструменти за разследване на престъпленията, свързани с наркотици?

По отношение на преференциите – имаме служебни телефони от прокуратурата „Антидрога“, имаме и допълнително заплащане за това, че сме в специализираната прокуратура. Може би друга разлика е, че в прокуратура „Антидрога“ имаме по-близък, по-директен контакт със служителите на полицията. Ако работят по някакъв случай, полицаите идват и ни го докладват директно на нас, т.е. връзката ни с полицията е по-директна. Иначе останалото е както при всички други прокурори, защото в крайна сметка ние сме прокурори, специализирани, но все пак прокурори.

Какви са критериите в Испания един случай да попадне в специализирана прокуратура „Антидрога“? Само формални ли са те, напр. за определено количество наркотици или има други?

В различните провинции варират критериите, защото в някои провинции има повече работа, в други – по-малко. Но основният критерий не е само предметът на делото, а именно дело за наркотици, взема се предвид и количеството наркотични вещества. Трябва да става въпрос за наркотици в особено големи размери и за престъпна организация. В нашата компетентност са и случаите, свързани с наркотици, при които полицията е използвала телефонно подслушване. В отделни провинции тези критерии подлежат на известна промяна.

За особено големи размери наркотични вещества в Испания приемаме 2,5 килограма хашиш, 750 грама кокаин, 300 грама хероин, за които нашият НК предвижда и по-тежки наказания и затова тези случаи се разглеждат от специализирана прокуратура „Антидрога“. Също така имаме изключително големи размери – случаи, при които особено големите количества се умножават по хиляда, т.е. количеството хашиш е изключително голямо, ако е над 2,5 тона, кокаина над 750 килограма и хероина над 300 килограма. При тези количества размерът на предвидените наказания е още по-голям.

По колко дела годишно работи специализирана прокуратура „Антидрога“?

Ако говорим само за случаите, които не са големи, напр. „мулета“ на границата или тайници в автомобили, такива случаи имаме около 400-500 на година. Тези дела работим с другите прокурори, аз се занимавам предимно със случаите, в които има замесена организирана престъпна група. Сериозните, значимите случаи, са средно около 40 годишно.

Колко от тези дела завършват с осъдителна присъда и какъв е обичайният размер на наложените наказания по тях?

90-95% от случаите завършват с осъдителни присъди. Това се дължи на факта, че обикновено трафикантите са арестувани с наркотика или са случаи, които сме разследвали много дълго време и са събрани необходимите доказателства.

При трафика на хашиш може би средният размер на наказанията е около 3-4 години лишаване от свобода, като за ръководителите на организираната престъпна група наказанията са по-високи. Зависи и от това дали са използвали плавателни съдове, тогава са средно между 4 и 6 години. При трафика на кокаин, разбира се, наказанията са по-тежки.

Освен върху наркотиците в работата си се съсредоточавате и върху изпирането на пари. Във всички случаи ли, когато разследвате престъпления, свързани с наркотици, паралелно проследявате и паричните потоци?

Когато работим по случаи на наркотици, винаги се опитваме да работим и по парите. Винаги събираме информация за имуществото, банкови сметки, моторни превозни средства и т.н. За да се стигне до замразяване на активи, нареждането трябва да дойде от съдия-следовател.

Какво се случва с имуществото, което е отнето от престъпниците?

Имуществото, което се конфискува по дела за трафик на наркотици, се предава на един гържавен орган – „Национален план срещу наркотиците“. Средствата от този план се използват за финансиране на превенцията срещу наркотиците, както и за финансиране на институциите, които участват в разследването и борбата с трафика на наркотици, но не ги финансира директно. Могат да бъдат използвани например за организиране на обучения или за поемане на разходите за посещения в чужбина по други разследвания. В закона за Националния план срещу наркотиците изрично е посочено за какво могат да бъдат използвани събраните средства. Основната част от средствата се използва за превенция и подпомагане възстановяването на наркозависими. През годините този орган е бил или под шапката на Министерство на вътрешните работи, или под шапката на Министерство на здравеопазването. В него влизат представители на различни институции, ангажирани в борбата с трафика на наркотици, на всички полицейски служби – Гражданската гвардия, Националната полиция и т.н. Идеята

е Националният план срещу наркотиците да работи като службата за възстановяване на активи. Те управляват активите.

Също така по време на разследването, още преди да се стигне до осъдителна присъда, активите (напр. автомобилите) могат да бъдат дадени за ползване на полицейската служба, която участва в разследването. В момента в който влезе в сила осъдителна присъда, активите отиват за Националния план срещу наркотиците. След това те продават имуществото на публични търгове и с парите финансират посочените дейности. Срещите, които организираме два пъти в годината за прокурорите от прокуратура „Антидрога“ също се финансират от Националния план срещу наркотиците.

Вие сте делегиран прокурор на прокуратура „Антидрога“ в град Алхесирас, който е в близост до Мароко, където е един от основните канали за трафик на хашиш в Европа. Какво е характерно за трафика на наркотици в провинция Кадис?

Особеното на Алхесирас е, че там се засича най-голяма част от трафика на хашиш, идващ от Мароко. Между Испания и Мароко е Гибралтарският проток – разстояние от 14 км. Освен това в Алхесирас се намира пристанището откъдето пристигат и потеглят фериботите за Мароко. На всеки час пристига ферибот с хора и автомобили от Мароко, затова през тази граница минава голяма част от хашиша, предназначен за Европа. На практика цялото крайбрежие се използва за трафик на наркотици – посредством плавателни съдове, чиято цел е да доставят наркотика на брега, след което той се поема от съответните престъпни организации. В Испания влизат тонове хашиш по този начин.

Освен с хашиша, в Алхесирас имам проблем и с трафика на кокаин. Алхесирас е едно от най-големите международни пристанища и получаваме контейнери от цял свят. Това са двата основни проблема, които имаме в Алхесирас – хашиш и кокаин.

Какво е характерно за трафика и разпространението на наркотици на територията на Кралство Испания?

В Испания в момента основните проблеми са кокаинът и хашишът. Кокаинът в последно време влиза основно от Северна Испания. Испанските организации са специализирани да транспортират наркотични вещества от испански води до брега. Най-често те изпълняват задачи, поставени от колумбийски организации. Това са много затворени организации. В Южна Испания влиза най-вече хашиш от Мароко. Типичното за испанската организация в трафика на хашиш е основно транспортът и то на испанска територия. Мароканската организация се грижи за насажденията от хашиш, тя го пакетира, подготвя и го предава на испанската организация, която трябва да го транспортира на испанска територия. След като го прекара, испанската организация го предава на мароканска организация, която вече се занимава с разпространението на наркотика. Испанците се зани-

мават основно с транспорта. По наши изчисления 1 кг. хашиш в Испания е около 1 500 евро. Колко ще вземе испанската организация зависи от това дали трябва да осигури капитани или пилоти. Всяка дейност, която се извършва, си има тарифи и се заплаща. Капитанът взима пари, плаща се на тези които разтоварват, на охранителите, и т.н. Наркотиците обикновено се пренасят с малки плавателни съдове. Мароканците разпространяват хашиша не само в Испания, но и една голяма част във Франция, Холандия, Великобритания, Италия. Хашишът тръгва от Испания към тези държави по сухоземен път. Затова за престъпните организации е най-трудно да вкарат хашиша в Испания. Това е и причината да се наемат испански организации, които са специализирани във вкарването на испанска територия, защото веднъж прекаран, може свободно да пътува в Испания. В общия случай сухопътният транспорт го поемат марокански организации, работещи в съответните държави. Имали сме случаи и с френски и английски граждани. Италианците например идват и си взимат хашиша от Испания, дори не чакат мароканците да им го доставят. Това е много типично за италианците. В повечето случаи мароканците гледат да контролират целия процес, от производството до крайния потребител, за да остават по-големи печалби.

Колумбийските организации се занимават с транспорта на кокаина до пристигането му в близост до испански води. Работата на испанската организация е да го вкара на испанска територия; взимат наркотика в океана от големия колумбийски кораб и го претоварват в открито море на по-малки плавателни съдове, с които го превозват до Испания. Както при хашиша го предават на територията на Испания на други организации, напр. колумбийски, които го транспортират и разпространяват в цяла Европа. Най-големите пазари са Германия и отново, като при хашиша Франция, Холандия, Великобритания и Италия.

Известни ли са българите с участие в производството, разпространението и трафика на наркотици в Испания? С какви наркотици най-често се свързват българите и каква е най-често ролята им в престъпната дейност?

Занимават се предимно с транспортиране на наркотика от Латинска Америка към Испания, като най-често това се случва посредством туристически кораби (под туристически кораби имам предвид до 18 метра дължина с две палуби). С такива съдове те могат да пренасят до 1 тон кокаин. Обикновено корабите пристават в спортни пристанища. Българите нямат такава нужда от организация, която да им го прекара на испанска територия, защото те сами могат като пристанат на пристанището да го разтоварят. Това е много типично за българите. Съществуват и български организации, които се занимават с разпространението на кокаина на територията на Испания, с изградени структури за разпространение.

Типично за българите е и осигуряването на крадени автомобили, които се използват за трафик на наркотици от престъпните организации. Превозът на хашиша, веднъж стигнал до Испания, се извършва с крадени леки коли и джипове.

Убедени сме, че тези крадени коли се предоставят от български организации (обикновено има пръстови отпечатаци и други доказателства). Въобще в Алжир имаме и доста сериозен трафик на крадени коли от Европа към Северна Африка и в основата на тези канали стоят български организации.

Смятате ли, че е полезно съществуването на специализирани съд и прокуратура въобще и в частност в България?

От испанския опит смятам, че създаването на Специализиран съд и прокуратура е много добра и важна крачка. В Испания това са много престижни институции, които имат много голям имидж. Да не забравяме, че престъпните организации, с които работим, имат много сериозни финансови възможности, имат много сложна структура и дейности. Наивно е да се мисли, че може да специализираме само полицаите, а да не специализираме прокурорите и съдиите. Смятам, че това е един модел, който е доказано добър.

Интервюто проведе Георги Петрунов

СЪДИЯ-СЛЕДОВАТЕЛ ЕЛОЙ ВЕЛАСКО, НАЦИОНАЛНА АУДИЕНЦИЯ НА КРАЛСТВО ИСПАНИЯ

Елой Веласко Нунес е съдия-следовател в Националната аудиенция на Кралство Испания. През цялата си 25-годишна кариера е бил съдия-следовател в различни съдилища. Съдия Веласко беше лектор в семинар по проекта „Върховенство на закона и организирана престъпност“ на 7 юни 2012 г.

Бихте ли ни казали малко за Националната аудиенция в Кралство Испания – кога и как възниква идеята за нейното създаване, какви са нейните компетенции?

От историческа гледна точка идеята се ражда от един съд, който съществува от времето на диктатурата. Той се наричаше Съд за обществен ред и всъщност беше специализиран, защото преследваше враговете на Франко. През 1977 г., една година преди да минем към демокрацията, бе създадена Националната аудиенция, насочена към борба срещу тероризма. През 1978 г. в Испания се борехме с тероризма посредством специален закон. Защо казвам специален

закон? Защото става въпрос за един закон извън Наказателния кодекс. Освен НК имаме и отделен Закон за борба срещу тероризма. От 1978 г. беше взето решение, че тероризмът ще формира няколко състава в НК, че няма необходимост от специален закон. Бяха премахнати и съставите, насочени срещу враговете на тогавашния политически режим. Тогава е създадена и Националната аудиенция, която в началото наистина се занимаваше повече с делата срещу тероризма. Но през последните 10-12 години освен с тероризъм, Националната аудиенция работи изключително активно и по дела срещу организираната престъпност.

Към дейността на аудиенцията бих добавил още две основни функции, освен организираната престъпност (разбира се в организираната престъпност влиза и тероризмът като вид организирана престъпност). Националната аудиенция разследва и икономически престъпления с правомощия на територията на цяла Испания. Втората функция на Националната аудиенция е тази на международен съд на Кралство Испания. Тя се занимава с делата, които по някакъв начин засягат правата на Испания, но се водят в чужбина. От нейната компетентност са всички т.нар. „случаи за глобално преследване“.

Какво имате предвид под „случаи за глобално преследване“?

Глобални дела, т.е. срещу човешките права като цяло – геноцид, мъчения, пиратство и т.н. В Испания имаме списък с 20 престъпления, които поставяме в категорията „за глобално преследване“. Те подлежат на преследване от наша страна, независимо от мястото на извършване. Такова престъпление например е геноцидът в различните диктаторски режими в Африка, в Южна Америка (случаят Пиночет и др.). Работил съм върху случай с пирати в Сомалия, които отвлечат кораби. Убийството на пет религиозни лица в Салвадор също е друго дело, което съм гледал в Националната аудиенция. Мога да дам пример с група, която качваше в самолет своите врагове, връзваше на краката им циментови блокове и ги хвърляше в морето.

Как квалифицирахте случая с тази група?

Това всъщност е тероризъм, но тероризъм извършен от държавата, по разпореждане на диктатора. Квалификацията на подобно деяние е „тероризъм“.

Каква е структурата на Националната аудиенция и колко съдебни състава разглеждат дела в нея?

В Националната аудиенция сме точно шест съдии-следователи. Ние ръководим разследванията на делата, които гледа Националната аудиенция. Годишно всеки един от нас разглежда около 250 дела. Разследванията, които извършваме заедно с прокурори и полицаи се гледат от 4 състава от по трима съдии във всеки състав. Те се занимават със съдебното производство. Производствата обикновено са много дълги. Съдебните състави се занимават и с изпълнението на последващите наказания. А това са тежки присъди – имали сме присъди със

стотици години лишаване от свобода. Делата са големи – например сред моите дела има такова с обем от 300 000 страници. Затова разследванията са много дълги, много трудни, много сложни. Разполагаме с многобройни свидетели и вещи лица, което също изисква много работа и време. Среждаме и проблеми от гледна точка на международното сътрудничество, доколкото част от доказателствата се събират в чужбина.

За разлика от Испания, в България няма съдии-следователи – може ли да ни кажете малко за тях и техните компетенции?

Съдия-следователят не участва в съдебното производство. Прокурорът е в двете фази – и по време на разследването, и по време на съдебното производство. Този, който разследва, не може да решава съдебния процес. Важно е да отсъжда съдия, различен от този, който е разследвал. Аз съм съдия и прокурорът може да се обърне към мен по време на разследването и да изиска разрешение за извършване на определени действия. Но не би било правилно аз като съдия да участвам и в процеса, защото няма да бъда толкова обективен, колкото ще бъдат другите трима съдии, които не са се занимавали с това разследване.

И нещо друго, съдията-следовател, освен че участва в разследването, ако прецени, че няма достатъчно улики и доказателства може да прекрати делото и да го архивира. Ще ви дам един пример. Имаше случаи, в които испански граждани, кубински граждани и американски граждани бяха подали тълби срещу съветник на Джордж Буш, а 5 съветници на Джордж Буш и Главният прокурор на САЩ бяха подали тълби срещу тях. Делата се отнасяха до събитията в Гуантанамо. Разследването продължи две години, накрая като съдия прецених, че то не може да продължи в съдебна фаза и го прекратих.

Колко от делата в Националната аудиенция завършват с осъдителни присъди?

Почти всички, които стигнат до съдебно производство, завършват с осъдителни присъди. Ако в случай на ислямистки тероризъм имаме 50 обвиняеми, обикновено 25 от тях получават осъдителни присъди, т.е. само половината от обвиняемите. Това са случаите, при които имаме най-много оправдателни присъди, най-много пропуски. В другите случаи ефективността достига 80-85%. При фалшифицирането на пари и банкови карти често постигаме споразумения и няма съдебно производство.

Имали изисквания, за да се предложи споразумение и кой го предлага – прокурорът или адвокатът?

Прокурорът предлага на адвоката. Но и адвокатът има право да предложи споразумение. Прокурорът предлага, напр. ако има защитени свидетели, които искат да им бъде премахната защитата. Това се случва често при продължителни разследвания. Когато свидетелите са защитени в продължение на дълго

време, това е изтощително и е естествено да поискат прекратяване на участието си в делото. Тук се крие слабост в обвинението. Но съществуват и облекчаващи вината обстоятелства – ако сътрудничиш или бъде постигнато споразумение, може да ти бъде намалено наказанието. Ако сътрудничиш, се изисква да предоставиш доказателства, с които обвинението не разполага, които съдията не е виждал. Например, доказателства, които да обясняват вътрешната структура и функционирането на групата. Свидетелят трябва да каже кои са членовете на групата и нейните ръководители, до които ние стигаме трудно. Това е вътрешна информация, до която няма достъп по друг начин.

Как е уреден в Испания въпросът със сътрудниещите обвиняеми?

В Испания съществува нещо като „институт на покаялия се“. Той ни е познат от италианската система и дава много добри резултати по отношение на организираната престъпност. Но по отношение на тероризма не работи. Терористите са индоктринирани, вярват в каузата си и не предават другарите си. В Испания създадохме такъв институт през 2002 г. и с изключение на 2-3 случая с терористи, които разказаха нещо, не зная за други успехи. Резултати се наблюдават единствено при организираната престъпност.

„Институтът на покаялия се“ в Испания има ли съществени отлики с практиките в Италия?

В Италия системата е развита по-добре. Там „покаялият се“ е третиран като сътрудник на правосъдието. Дава му се друга самоличност, преместват го в друга област, в друг град, т.е. позволяват му и му осигуряват необходимите средства да започне живота си наново. Докато в Испания защитата е временна, на практика трябва да си истински герой, за да разкажеш какво знаеш, защото имаш временна защита – до геня на делото, но след това никои не те премества в друг град, нито ти осигурява друг живот и друга самоличност. Установяването на самоличността и отмъщението са по-лесни в Испания. „Покаялият се“ в Италия има по-добър статут, защото там част от парите, конфискувани от организираната престъпност се инвестират в създаването на нова самоличност, нов живот. На Апенините най-често изпращат тези хора към Северна Италия. Преди това те подписват договор с прокурора, че при нужда от информация ще се явят пред правосъдието, независимо къде живеят и работят в момента.

Имате ли някакви други специални инструменти за разследване на организираната престъпност, освен „института на покаялия се“?

Освен института на покаялия се имаме друг институт, който се използва много успешно – „институт на вещното укривателство“. Той беше създаден с цел по-ефективно отнемане на активите от престъпните дейности на лица, които не можем да осъдим. Макар да не е възможно формално да се докаже участието им в престъпна организация, нито да бъдат събрани доказателства, кои-

то да ги пратят в затвора, сме в състояние да ги лишим от средства. Това обикновено са хора, които не са замесени пряко в работата на престъпната група, но на тяхно име има активи, придобити от същата престъпна дейност. Нищо, освен хипотезата за престъпната дейност не може да обясни факта, че те разполагат с такова имущество.

Втори важен момент е това, че освен печалбите от престъпна дейност, на конфискация подлежат и оръдията, средствата за извършване на престъплението.

На трето място, ако са укрити активите, т.е. печалбата от престъпната дейност или средствата, с които са извършвали престъплението, но ние имаме основания да смятаме, че те са наясно къде е скритото, разполагаме още едно средство, наречено „еквивалентно отнемане“. Какво означава това? Вие сте се занимавали с трафик на наркотици с кораб и тъй като сте скрили кораба, ние не можем да ви го отнемем. За сметка на това ще ви вземем еквивалента на стойността на този кораб. Това е друг начин да се борим срещу организираната престъпност, да удряме там, където най-много ги боли, а именно – върху парите. Иначе казано, трябва да им бръкнем в джоба.

И един съвсем нов похват. В Испания го наричаме „доказателство, получено от вещо разузнаване“. Това означава, че цялата информация, която различните полицейски служби имат във връзка с дадена престъпна организация се събира – банкова информация, информация от имотния регистър, информация от наблюденията, които са извършвали полицейските служители или информация от компютрите, отнети по време на претърсванията и изземванията в техните апартаменти или офиси. Събираме информацията от данните и ги предоставяме за анализ от вещо лице. Съдът, разбира се, може да приеме или отхвърли заключенията на този анализ.

Как се управлява и какво се случва с имуществото, придобито от престъпна дейност, след като бъде запорирано?

Изключително ефективен инструмент, който прилагаме в Испания, е предварителното отнемане. Активите се отнемат предварително, и временно – го момента, в който бъде постановена присъдата. Така напр. всички яhti, лодки, коли, хеликоптери, самолети се отдават за временно ползване докато излезе присъда. Ако бъде постановена оправдателна присъда активите или тяхната стойност трябва да бъдат върнати. Гаранция, че тази мярка се прилага законно е решението на съдия, като единствен начин, по който тя може да бъде постановена.

Когато полицията отиде при съдията и поиска отнемане на автомобил, съдията разглежда делото и преценява каква е вероятността да се стигне до осъдителна присъда, и ако вероятността за това е голяма, той постановява отнемане на автомобила. Ако вероятността за осъдителна присъда е малка, решението на съдия-следователя няма да бъде в полза на полицията.

А все пак имали ли сте случаи във вашата практика, когато съдът впоследствие оправдава лицето и решава да му върне автомобила? Дължите ли му тогава някакво обезщетение за това, че сте ползвали за определен период негово имущество?

Не, не плащаме обезщетение за това, че сме използвали неговото имущество. Логиката е следната: ако автомобилът е ползван от полицията, държавата е спестила средства от поддръжката на паркинги за запорираните автомобили. Ако става въпрос за кораб, спестените такси са още по-големи.

Разбирам гледната точка на държавата, но все пак от гледна точка на собственика?

Да, от гледна точка на заподозрените, Вие сте прав – в крайна сметка те са невинни до доказване на противното. Но нека не забравяме, че става въпрос за обвиняеми по наказателно дело. От тяхна гледна точка изглежда несправедливо, но такава е реалността.

Какви са критериите едно дело да бъде свързано с организирана престъпност и съответно да попадне в Националната аудиенция? Само формални ли са, спрямо броя членове на престъпното сдружение или има и някакви други критерии за организирана престъпност?

Да, броят на участниците има значение – необходимо е да са замесени три или повече лица. Например престъплението, което извърши норвежкия терорист, който уби 80 души, не би било организирана престъпност по нашия закон, защото не са замесени три или повече лица. Втората основна характеристика на организираната престъпност е устойчивостта във времето. Не можем да говорим за импровизирано сдружение, събрало се да извърши престъпление. Трябва да има устойчивост във времето или намерение за устойчивост във времето. Защото понякога изваждаме голям късмет и ликвидираме групата преди да започне да се развива и разраства.

Трябва да покажем на света, че лицата, които действат организирано в тези сфери представляват по-голяма опасност за правовата държава, за демокрацията, изобщо за обществения ред, отколкото ако са извършени индивидуално. Когато успеем да докажем, че те представляват по-голяма опасност поради това, че има колективно действие, тогава можем да говорим за организирана престъпност. Ще дам пример: трима души, които ограбват банка. Това не е организирана престъпност. Но трима души, които незаконно подслушват телефоните на банкери, отвличат ги, ограбват банките в продължение на 2-3 месеца – ето това е организирана престъпност. Налице е, да го наречем, инструментален аспект. Когато организацията използва средства, инструменти, технология за извършване на тяхната престъпна дейност, когато принуждава разследващите органи да използват най-грастични мерки срещу тях, за да ги разследва, това означава, че има организирана престъпност. Тогава можем да говорим за организирана престъпност.

Характерна особеност за законодателството в Испания е разликата, която прави между група и организация, от кога съществува това разграничение?

От 2010 г. работим с подобно разграничение. Това беше решение на правителството и то успя да го защити пред Парламента. Проведе се и експертен дебат в нашата гилдия – на съдиите и прокурорите. Така стигнахме до функционално определение: престъпната организация се състои от три или повече лица, устойчиво във времето съгласуват извършването на престъплението. Те получават по-тежки наказания. На престъпната група ѝ липсват някои от тези характеристики – тя например не е устойчива във времето. Наказанията тук са по-леки. Така по един начин се борим срещу постоянните структурирани и устойчиви във времето организации, по друг – със спонтанно създадени сдружения, които не са устойчиви във времето, които се събират за конкретно престъпление. Разликата е съществена.

Ако съм Ви разбрал правилно, разглеждате тероризма като вид организирана престъпност?

Точно така, тероризмът е действие в група. Единствената и основна цел на тази група е дестабилизиране на демокрацията, създаване на паника, създаване на терор, на натиск върху големи маси хора. Ако има група, която се занимава с взривяването на бомби без предупреждение, страхът ще е повсеместен. Те разполагат с оръжие, извършват престъпления, съгласуват действията си. При тероризма материалната облага не е задължителна. Възможно е просто да се налага определена идеология, да се атакуват определени нива на властта или да се пригуби власт.

По-специфични ли са методите за разследване и доказване на терористичните организации в сравнение с организираната престъпност?

Не, няма различие и аз съм привърженик на това да няма отделни разпоредби или специални закони, които да уреждат разследването на тероризъм, защото ако борим терористите със специални закони, те се считат за специални. Ако се бориш срещу тях с Наказателния кодекс те са просто престъпници. Не трябва да им се дава специален статут.

Какъв е статутът на съдиите и прокурорите в Испания? В съдебната власт ли са, какви органи за управление имат, какви социални придобивки?

По отношение на заплащането и по отношение на пенсионирането прокурорите са държавни служители. Държавни служители на практика са и съдиите. В крайна сметка бюджетът, от който идват парите, с който плащат заплатите на прокурорите и на съдиите, идва от едно и също перо – това за правосъдие. И се пенсионираме на една и съща възраст – на 65 години.

Съдебната власт в Испания е представена само от съдиите. Ние сме 4000 съдии за цялата страна. Прокурорите са около 2 000 и не принадлежат към съ-

дебната власт. Най-високата позиция в прокурорската кариера заема Главният прокурор на Кралство Испания. Той се назначава и отстранява от министър-председателя. Въпреки че в Испания съществува Съвет на прокурорите, съставен от седем члена, които се избират пряко от прокурорите, Главният прокурор на държавата може да наложи вето върху назначаването на някои от тях, т.е. правителството на практика може да се намеси в назначаването на тези седем прокурори.

Ние съдиите представляваме независима власт. Органът, който управлява съдебната ни система, е Генералният съвет на съдебната власт на Кралство Испания, който има 20 члена. В зората на демокрацията тези 20 члена на Генералния съвет се избираха с пряко гласуване на всички съдии. Но от 1985 г. след една много политизирана реформа на Генералния съвет, 20-те члена вече ги избират Парламентът и Сенатът. Генералният съвет на свой ред избира ръководителите на съдилищата. Новото правителство планира догодина след като свърши мандата на този съвет да върне отчасти старата система, така че 12 души от Генералния съвет да бъдат избирани от съдиите и 8 от Парламента.

Съдиите от Националната аудиенция имат ли някакви привилегии спрямо останалите съдии?

Законът за забрана на съвместяване на дейности е един и същ за нас и за тях. Ние не можем да извършваме допълнителна дейност, с изключение на заниманията с изкуство, наука или преподаване. За съдиите от Националната аудиенция заплатите са малко по-високи, поради сложността на казусите. Лишени сме обаче от възможности за допълнителни бонуси и на практика заплащането е еднакво. При другите съдилища, в зависимост от това в колко голям град работиш, може да получаващ бонус към заплатата. Съдиите, които работят в Магрид, вземат бонус за това, че са съдии в голям град. Аз също съм в Магрид, но не мога да взема пари за това. От друга страна, ние, хората в Националната аудиенция, ползваме служебни коли и разполагаме с охрана, която другите нямат.

Колко случаи имате във Вашата практика, свързани с България и какви са типичните престъпления, с които се занимават българите?

Много, страшно много случаи. Най-типичните за българите престъпления са кражбата на скъпи, луксозни автомобили, трафикът на хероин, трафикът на наркотици изобщо. Ще спомена и новите, модерни престъпления, като фишинг, скиминг и т.н. Трафик на хора срещаме все по-рядко, защото го свързвахме с незаконна емиграция, а България вече е в ЕС.

Една от особеностите на престъпните групи, които се създават в Испания е, че често са от смесени националности – членовете им не са само испански граждани, а са от различни националности. Например, имахме случай с 35 човека, от които 10-12 бяха българи, но работеха заедно с испанци и мароканци. Тази група се занимаваше с превозването на наркотици с малки самолети от Мароко,

където също имаше българи, които на място изкупуват дрогата от мароканците, качват я на самолетите и я пренасят в Южна Испания, където разтоварват хашиша. Ставаше въпрос за хашиш в огромни количества. Изчислихме, че само за две години оборотите са около 10 милиона евро. На път сме да докажем 30 полета от Мароко до Испания. Техният пазар е бил в Германия, Франция, Португалия, Испания. Част от парите заминават към България и ние предадохме информацията на Вашите власти.

Като цяло как работите с българските институции?

Аз лично съм много доволен от работата с българските колеги. Участвал съм в смесени екипи за разследване „Евроджъст“ заедно с българи. Те се занимаваха изключително професионално с разследване на фалшифициране на пари. Преди две години разкрихме в Пловдив производство на фалшиви банкноти. Участвал съм и в друга смесена група, която разследваше български граждани, които от България изнасяха към Испания фалшиви пари и ги пласираха по Средиземноморието, а обратно към България носеха наркотици – кокаин и хашиш, укрити в автомобили. Тази група имаше и бази в Италия. Имал съм и случай с трафик на хероин от Турция и България, а крайната цел беше в Галиция. Те винаги укриваха стоката си в автомобили. Българите са истински специалисти в това да създават тайници в колите и от България тръгваха автомобили за цяла Испания. Но в Испания в момента наблюдаваме промени – кокаинът завзе пазара, хероинът се търси все по-малко, вече не е толкова модерен.

Какви според Вас трябва да са бъдещите насоки в противодействието на организираната престъпност?

В последно време все повече говорим за професионализирана престъпност, т.е. хора, които са се специализирали в определено престъпление и прекарват целия си живот, извършвайки подобни престъпления. Организираната престъпност се развива и все повече еволюира в посока специализация, в посока раздробяване и фрагментиране на престъпните дейности. Има хора, които се занимават само с кражба на данни от банкови карти. Те ги качват в Интернет, получават пари за това и изобщо не знаят кой им плаща – това е т. нар. „хакинг бай долар“. Има хора, които се занимават с изпирене на пари, без изобщо да се интересуват от какво престъпление са спечелени. Всеки сектор на съвременната престъпност разполага със своите специалисти. Единственият начин да се борим срещу толкова видове специализация е специализация на съдиите, специализация на прокурорите, специализация на полицаите. Човек не може да бъде експерт по всичко, трябва да се профилираме. В крайна сметка прокурорите, които работят в прокуратура „Антидрога,“ познават по име всички наркотрафиканти и са много по-ефективни. Благодарение на това, че са се специализирали, когато чуят в разговора дадено име, вече знаят кой е този човек и с какво се занимава. Ако подобен разговор бъде чул от прокурор, който не разполага с познания, няма как да свърже нещата.

Важна е и специализацията в международното сътрудничество. Това най-често се вижда в смесените екипи за разследване в „Евроджъст“. Срещаме се представители на три различни държави и говорим за едни и същи лица, събираме се и обменяме информация без да губим време, без да се формализираме. Тече спонтанен обмен на информация между полицейски служби, между прокуратури от различни държави, без изчакване на съдебна поръчка във формален процес и нейното документиране. Спонтанният обмен на информация в реално време е изключително важен.

И един политически аспект – тези специализирани органи, специализираните прокуратури, специализираните съдилища се нуждаят от финансиране. Инвестирането в тези органи е инвестиция в демокрацията, инвестиция в правовата държава, инвестиция за изкореняване на корупцията и организираната престъпност. Правителствата се нуждаят от политика, която да праща лошите в затвора и да създава условия добрите да си вършат качествено работата. Това трябва да бъде целта на държавата.

Интервюто проведе Георги Петрунов

ISBN 978-954-2914-23-5

